

CİNSEL ŞİDDET
DESTEKSİSTEMİ
NEREDE?

CİNSEL ŞİDDET
SONRASI

DESTEK
ÇALIŞMALARI

2021 Etki Değerlendirme Raporu

 Cinsel Şiddetle
Mücadele Derneği

info@cinselsiddetlemucadele.org
cinselsiddetlemucadele.org

Sosyal Etki Danışmanı/Araştırmacı
Tuba Emiroğlu

Araştırma Asistanı
Sosyal Hizmet Uzmanı
Araştırmacı
Ekin Yıldırım

Tasarım

İçindekiler

Önsöz	6
Giriş	9
Yönetici Özeti	12
1- Destek Sistemi Nedir?	15
2- Yöntem	18
3- Hayatta Kalanların Demografik Bilgileri	19
4- Destek Sisteminin Etkisinin Değerlendirilmesi	27
4.1. Sistemin İşleyişinin Etkiyle İlişkisi	27
4.1.1. Destek Hattı Uzmanlar	27
A. İlk Temas	28
B. Uygun Desteğe Yönlendirilme	30
4.1.2 Erişilebilirlik	31
4.1.3. Vaka Takibi ve Sürecin Sonlandırılması	31
4.2. Haklar ve Destek Mekanizmalarını Öğrenme	33
4.3. Sosyal - Duygusal Güçlenme	34
4.3.1. Daha Az Yalnız Hissetme	34
4.3.2. Sürece Devam Etme Gücü	36
4.4. Ekonomik Koşulların Engel Olmaktan Çıkması	37
4.5. csdestek.org'un Etkisi	37
4.5.1. Google İstatistik Verilerinin Analizi	38
4.5.2. Web Sitesi Kullanıcı Anketi Sonuçları	45
5- Sonuç	46
6- Öneriler	49

Önsöz

Bu raporun okurlarıyla paylaşıldığı sırada İstanbul Sözleşmesinden -LGBTİ+ ve kadın mücadelesinin Türk aile yapısını bozduğu bahane edilerek- 20 Mart 2021 tarihinde [Resmî Gazete](#)'de yayımlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanı kararı ile hukuksuz olarak çıkılmasının üzerinden bir yıldan fazla süre geçmiş olacak. İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasıyla birlikte kadınlara ve LGBTİ+'lara karşı ayrıştırmacı, cinsiyetçi, transfobik, homofobik nefret söylemleri ve ikili cinsiyet sistemine dayalı ayrımcılığı yeniden üreten "görüşler" güçlenmeye, kadın ve LGBTİ+ cinayetleri, faillere karşı cezasızlık ve takipsizlik ise artmaya devam etti.^[1]

İstanbul Sözleşmesi imzacı ülkelere toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik kapsamlı koruyucu ve önleyici programlar geliştirme, uygulama ve bu programları izleme yoluyla eşitsizliği tümüyle ortadan kaldırma yü-

kümlülüğü vermektedir. Şu an Türkiye'de merkezi otorite yerine yerel yönetimler şiddeti önleme konusunda daha etkin politikalar geliştirmekte, şiddeti önleme merkezleri açmakta ve hayatta kalanlara hizmet vermeye çalışmaktadırlar. Merkezi otorite ulusal planlar yapsa da bunların daha çok kağıt üstünde kaldığı görülmektedir. Yerel yönetimler ve merkezi iktidar arasında yaşanan çatışmalar ise çoğu zaman bürokrasi temelli engeller yaratarak hak sahibinin hakkına erişimini engellemektedir. Hatta cinsel şiddetten hayatta kalanlar için önemli tartışmasız olan - İrlanda'da ilki 40 yıl önce (1985) kurulmuş ve sayısı 16'ya ulaşmış olan- Cinsel Şiddet Kriz Merkezi'nden Türkiye'de 2022 yılı itibariyle bir adet bile mevcut değildir. Türkiye'de tek kapı sisteminin^[2] etkin hayata geçirilebildiği ve cinsel şiddet alanında uzmanlaşmış meslek elemanlarının görevlendirildiği

[1] Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2021 Yıllık Veri Raporu (<https://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/3003/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2021-yillik-veri-raporu>)

[2] Tek kapı sistemi: Hayatta kalanlara yönelik bütün işlemlerin tek bir çatı altında yapılmasını ve böylece yapılacak müdahalenin etkili ve süratli bir şekilde gerçekleştirilmesini hedefleyen sistem

bir merkez bulunmamaktadır. Bunun yanında Avrupa’da ve Amerika’da oldukça yaygın olan destek gruplarının da cinsel şiddetten hayatta kalanlar özelinde ülkemizde mevcut olmayışı başka bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir.

Öte yandan Türkiye’de cinsel şiddet alanında kendi kaynaklarını oluşturarak kamu kurumlarının cinsel şiddetle mücadele yöntemlerindeki eksiklikleri kapatmaya çalışan sivil toplum kuruluşlarına yönelik baskı gittikçe artmakta. Roza Kadın Derneği çalışanlarının gözaltına alınması ve derneğin kapatılmasıyla başlayan süreç, Tarlabası Toplum Merkezi’ne kapatma davası açılması, kurumun hükümete yakın basın organları ve kişiler tarafından nefret söylemleri içererek hedef gösterilmesiyle devam etmiştir. Bu süreç devam ederken Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu hakkında “kadın haklarını savunmak kisvesi altında aile mevhumunu yok sayarak aile yapısını parçaladığı”na ilişkin yapılan yazılı şikayetler ve dilekçeler sebebiyle fesih davası açılmıştır. Bu örnekler sözleşmeden hukuksuz olarak çıkılmasıyla başlayan süreçte destek sistemlerine karşı tehdidin de ne boyuta geldiğini bize gösteriyor.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği olarak destek sistemimizi oluşturmak için bu

politik atmosferde kolları sıvadık. Derneğe gelen talepleri cevapsız bırakmamak adına 2015 yılında başlattığımız başvuru sistemimizin hak temelli, sistemli, izlenebilir ve hesap verilebilir olmasını amaçlayarak 2020 ve 2021 yıllarında etki değerlendirme danışmanlığı aldık. Aynı zamanda bu süreci destek hizmetlerimizi sistemleştirme çalışmalarına ayırdık. 2021 Mayıs ayından itibaren gerek başvuru almakla görevli sosyal hizmet uzmanı ve hukuk danışmanı gerekse Güçlendirme ve Destek Programı ekibinin diğer üyeleri olarak uzman bir süpervizör eşliğinde eğitimlere katıldık ve Travma Sonrası Psikolojik İlk Yardım Eğitimi aldık.

Hak temelli sivil toplum anlayışıyla beraber en doğru ve eşit iletişimin hem hayatta kalanı hem de başvuru alan meslek elemanını travmalardan koruyacak şekilde nasıl kurulacağı, başvurucunun nasıl dinleneceği, ihtiyaçlarının nasıl tespit edileceği ve öncelik sırasına koyulacağı, en doğru desteğin sağlanabilmesi için isabetli yönlendirmelerin nasıl yapılacağı konuları üzerinde uzun süre çalıştık. Gizlilik konusundaki endişeleri ortadan kaldırmak adına KVKK metinlerimiz ve hayatta kalanlardan onay alma mekanizmamızı güçlendirdik. Başvurucuların yararlandığı diğer bir destek alanı olan hukuki yönlendirmede de benzer

bir süreç işlettik. Bunların yanında, başvuru almanın en önemli kısımlarından biri olan vaka takibini de sisteme entegre ettik. Okumakta olduğunuz rapor; hayatta kalanların deneyimlerinden de görüleceği gibi süpervizyon desteğinin hem hayatta kalanlar hem de başvuru alan kurumlar ve meslek elemanları için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Şiddetin önlenmesine ve bireylerin haklarından yararlanmasına yönelik tedbirlerin uygulanmasında hayatta kalandan yana bir tutum geliştirilebilmesi için temel kaynak, bu konuda çalışmalar yapan kurumlara ve birimlere başvuran hayatta kalanın deneyimleridir. Bu deneyimlerin biriktirilmesi, hayatta kalanların güvenliğine ve gizliliğine riayet edilerek kamu yararına bilgi üretilmesi şiddetle mücadelenin en önemli ayaklarından biridir.^[3] İstanbul Sözleşmesi imzacı devletlere, cinsel şiddete maruz bırakılanlara ve onlara verilen desteklere dair veri tutmayı zorunlu kılmakta fakat mevcut durumda kamu, düzenli veri tutma ve

paylaşma görevini yerine getirmemektedir. Kamuoyu ve alanda çalışan kişiler ihtiyaç duydukları verilere yoğunlukla sivil toplum örgütlerinin ürettiği raporlar ve gölge raporlardan ulaşabilmektedir. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği bir sivil toplum örgütü olarak, kamuoyuna karşı veri tutma ve paylaşma sorumluluğunun farkındadır. Bu raporun kendisi ile de bu sorumluluğun önemini yansıtmayı amaçlamıştır.

Araştırmanın, cinsel şiddet sonrası destek sisteminin bileşeni olan ilgili kurumlara, birimlere, sivil toplum örgütlerine, aktivist ve hizmet sağlayıcılara katkı sunmasını umuyoruz. Araştırmayı yürüten ve raporlayan Tuba Emiroğlu'na, görüşmeleri gerçekleştiren bağımsız sosyal hizmet uzmanı Ekin Yıldırım'a ve bizimle görüşmeyi kabul ederek deneyim ve yorumlarını paylaşan başvuru sahiplerine katkıları için çok teşekkür ederiz.

CŞMD Güçlendirme ve Destek Programı Ekibi

[3] Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Önemli Bir Başlangıç: Veri Toplama ve Yönetim Modellerine Karşılaştırmalı Bakış, STGM Ocak 2017 Raporu (<https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/kadina-yonelik-siddeti-onlemede-onemli-bir-baslangic-veri-toplama-ve-yonetim-modellerine-karsilastirmali-bakis.pdf>)

Giriş

2014 yılında resmi olarak kurulan Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (CŞMD), kurulduğu günden bugüne toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsel/cinselleştirilmiş şiddet ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet biçimlerinin görünürlüğünün artmasını, koruyucu/önleyici çalışmalarla toplumsal cinsiyet temelli şiddeti ortaya çıkmadan önce engellemeyi hedefleyen çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca cinsel şiddetin yarattığı hasarın en aza indirilmesinin yanı sıra hayatta kalanların haklarına erişebilme ve haklarından yararlanabilmelerine yönelik katkı sağlamayı da hedeflemektedir. Bu amaçla dernek, cinsel şiddet sonrası hayatta kalanlar ve yakınlarının ihtiyaç duyduğu hukuki ve sosyal hizmetlere erişimini hak temelli bir yaklaşımla sağlamaya yönelik müdahaleler geliştirmekte ve uygulamaktadır. CŞMD, hayatta kalanlara yönelik destek çalışmalarını Güçlendirme ve Destek Programı adı altında sürdürmekte

ve telefon/e-posta üzerinden derneğe ulaşan hayatta kalanlar ve yakınlarına yönlendirme desteği vermektedir. Ayrıca cdestek.org web sitesi üzerinden de hayatta kalanlar için yönlendirme, bilgilendirme ve güçlendirme kapsamında içerikler yayınlamaktadır.

CŞMD, 2015 yılından bu yana hayatta kalanlar ve yakınlarının cinsel şiddet sonrası yönlendirme ve destek taleplerini almaktadır. Ancak, 2019 yılına kadar belirli bir sistemi olmayan bu başvuru alma süreci 2019 yılı itibariyle derneğin strateji çalışmalarına dahil edilmiş ve sistemli hale getirilmeye başlanmıştır. Belirli bir sistem içinde başvuruları almanın ilk adımı olarak da 2019 yılı itibariyle hayatta kalanlar ve yakınlarının başvurularını düzenli takip etmek üzere çalışmalara başlamıştır. Aynı zamanda düzenli takip için gerekli olan veri takip sistemi kurma çalışmalarının temelleri de 2019 yılında atılmıştır.

2020 yılına gelindiğinde ise sistemin bugünkü halinin temelleri atılmaya başlanmış, hayatta kalanlar ve yakınlarının başvuruları daha düzenli takip edilmeye, takip için gerekli veriler başvuruclarının onayı dahilinde belirli bir sistemle ve daha düzenli toplanmaya başlanmıştır. Hayatta kalanlar ve yakınlarının başvuruları profesyonel meslek elemanlarından oluşan bir ekip tarafından alınmaya başlanmış; başvuruclar hukuk danışmanına veya ilgili kurum ve kuruluşa yönlendirilmiştir. Ayrıca 2020 yılında CŞMD lansmanını yaptığı ve destek sisteminin parçası olan cdestek.org web sitesi ile hayatta kalanlar ve yakınlarına destek olmaya devam etmiştir.

2020 yılında, Güçlendirme ve Destek Programının geliştirilmesi için hayata geçirilen düzenlemelerin CŞMD'nin çalışmaları ve başvuruların sonuca ulaşması üzerindeki etkisini anlamak üzere bir araştırma yürütülmüş ve araştırma sonuçları rapor haline getirilerek kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu rapor, 2021 yılında programın daha sistemli bir yapıya büründürülmesi için gerekli geri bildirim sağlamayı ve ilerleyen yıllar için de bir yol haritası olmayı hedeflemiştir.

CŞMD Güçlendirme ve Destek Programı ekibi 2021 yılını destek sistemini güçlen-

dirmeye, sistemin basamaklarını tanımlamaya ve hak temelli bir sosyal hizmet anlayışıyla sistemi standartlaştırmaya ve yapılandırmaya odaklanarak geçirmiştir.

Aynı zamanda 2021 yılı, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, bilinen adıyla İstanbul Sözleşmesi'nin 20 Mart 2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile feshedilmesi sürecinin başlatıldığı yıldır. Bu kabul edilemez karar ile kadına yönelik şiddetle mücadelenin yasal zemininin güçsüzleştirilmeye çalışılması sivil alanda yürütülen mücadele ve müdahalelerin hayatiliğini bir kez daha göstermiştir. Bu bağlamda, Güçlendirme ve Destek Programının cinsel şiddetten hayatta kalanlar ve yakınları için önemli bir başvuru birimi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Güçlendirme ve Destek Programının hayatta kalanlara ve yakınlarına sunduğu yönlendirme desteği onları güçlendirmekte, yalnız olmadıklarını, hakları olduğunu hatırlatmaktadır. Rapor boyunca görülecek olan Güçlendirme ve Destek Programının pozitif etkisi İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin yarattığı tahribatın en aza indirilmesine katkı sunmaktadır.

2021 yılının etkisini ve standartlaşma sürecini değerlendirmeye odaklanan bu raporda öncelikle 2021’de destek sistemine ulaşan hayatta kalanlar ve yakınlarının demografik verileri analiz edilmiş ve program kapsamında oluşturulan veri tabanına ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Ardından standartlaştırılan Güçlendirme ve Destek Programının basamaklarının ortaya çıkan etkiyi nasıl şekillendirdiğine odaklanılmıştır. Bu bö-

lümün devamında ise destek sistemi ile hayatta kalanlar ve yakınları üzerinde nasıl bir etki yaratıldığı araştırma kapsamında yürütülen görüşme verilerine dayanılarak anlatılmıştır. Son olarak rapor araştırma sürecinde ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen önerilerle tamamlanmıştır.

Yönetici Özeti

Destek sisteminin 2021 yılındaki etkisinin ölçüldüğü bu araştırma raporunda, dernek tarafından destek sunulan başvuru-cuların başvurularının takibi için bir kayıt sistemi olan veritabanı veri kaynaklarından birisi olmuştur. Etki araştırmasını yürüten bağımsız araştırmacının hazırlanmış olduğu görüşme formu çerçevesinde hayatta kalanlar ve yakınlarıyla görüşmeler sağlanmıştır. Bu görüşmeler öncesinde hayatta kalanlar ve yakınları destek ekibi tarafından aranarak bilgilendirilmiştir. Ek olarak, destek sistemine e-posta aracılığıyla ulaşan başvuruculara gönderilen çevrimiçi görüşme formundan gelen veriler toplanmıştır. Öte yandan 2020 yılına ait araştırma verileri de bu araştırmayı yürütürken bir karşılaştırma yapma imkânı sağlamıştır. Web sitesi, csdestek.org'un etkisini anlayabilmek için ise Google istatistiklerinden ve web sitesinde yer alan kullanıcı anketinden faydalanılmıştır.

Destek sistemi kapsamında kullanılan veritabanından ulaşılan sonuçlara göre; 2021 yılında cinsel şiddet sonrası destek sistemine başvuru yapan 76 kişi bulunmaktadır. Bu rakam hem hayatta kalanların kendilerini hem de hayatta kalanlar adına başvuru yapan kişileri kapsamaktadır. Ayrıca söz konusu 76 başvuru çocuk ve yetişkinlerden oluşmaktadır. 2021 yılında, %77,6 oranında e-posta, %22,4 oranında telefon aracılığıyla derneğe başvuru yapıldığı görülmektedir. Başvurucuların %67,1'inin derneğe nasıl ulaştıkları bilinmiyor olarak kayıt altına alınmış olup, tanıdık aracılığıyla başvuru yapanların oranı %18'4'tür. Destek hattını arayan hayatta kalanlar ve yakınlarına cinsiyetleri sorulmamıştır. Başvurucuların cinsiyet kimliğine yönelik var ise kendi beyanları dikkate alınmıştır.

2021 yılında destek sistemi veri tabanına kaydedilen başvuruların üçte bir oranında çocuklardan oluştuğu görülmüştür.

Hayatta kalan çocukların destek sistemine başvuruları yakınları aracılığıyla gerçekleşmiştir.

Hayatta kalanlar ve yakınlarıyla gerçekleştirilen görüşmelerde etkinin açığa çıktığı noktalar tespit edilmiştir. Buna göre, destek sistemine başvuru yapan hayatta kalanlar ve yakınlarının bilgi alma ve yönlendirme ihtiyaçlarının büyük oranda karşılandığı anlaşılmıştır. Destek sistemi uzmanları tarafından, hukuki ve psikolojik destek almak amacıyla farklı bir STK ve kuruma yönlendirilen hayatta kalanlar bu alanda çalışan diğer kurumlarla tanışıp temasa geçme olanağına sahip olmuşlardır. Hakları hakkında bilgi sahibi olan ve bu alanda çalışan diğer kurumlarla tanışan hayatta kalanların kendilerini daha güçlü hissettiği görülmüştür.

Öte yandan, hayatta kalanlar ve yakınlarının cinsel şiddet sonrası içinde buldukları olumsuz koşulların, destek hattıyla temasa geçtikten sonra görece azaldığı tespit edilmiştir. Bu noktada destek hattı uzmanının başvuru yapan yaklaşımı kritik bir noktadadır. Yargılanmadan ve ihtiyaç duyulan desteğin tespitinin sağlanması uzmanın bu alandaki profesyonel yaklaşımıyla ilintilidir.

Dolayısıyla destek hattı uzmanıyla kurulan ilk temas, hayatta kalanlar ve yakınlarının içinde buldukları endişe ve ne yapacağını bilememe halini en aza indirmektedir.

Cinsel şiddet sonrası yaygın bir şekilde açığa çıkan yalnızlık ve çaresizlik hislerinin azalmasını sağlayan bir diğer etken ise, destek hattı uzmanından bilgi ve yönlendirme desteği aldıktan sonraki süreçtir. Destek hattı uzmanı düzenli bir takip sistemi ile gerekli durumları tespit ederek takip aramaları gerçekleştirmektedir. Destek hattıyla sağlanan ilk görüşme sonrası, uzman tarafından sürecin nasıl gittiğine dair gerçekleştirilen takip aramalarının hayatta kalanlar üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu görülmektedir. Hayatta kalanlar ve yakınları üzerinde açığa çıkan bu etki, takip araması yapılmayan başvuru yapanlar üzerinde negatif olabilmektedir. Destek hattı uzmanı tarafından süreci takip edilen hayatta kalanlar ve yakınlarının kendilerini daha az yalnız hissettiği ve kendilerinde sürece [hukuki ve psikolojik] devam etme gücü buldukları görülmüştür.

Destek hattının bir diğer pozitif etkisi ise hayatta kalanlar ve yakınlarına

sağlanan bilgilendirme ve yönlendirme desteğinin ücretsiz oluşudur. Ekonomik koşullar nedeniyle hukuki ve psikolojik süreçlerden mahrum kalacağını düşünen başvuru sahiplerinin, ücretsiz sağlanan destekler sayesinde şifalanmalarının ve hukuki süreçlerini yürütmelerinin önündeki bir engel daha kalkmış olmaktadır.

Son olarak csdestek.org'un kullanıcıları üzerindeki etkiye bakıldığında 2021 yılında 12.712 kişinin siteyi ziyaret ettiği görülmüştür. Csdestek.org'un ziyaretçilerinin en çok Facebook ana kaynağından (büyük oranda Facebook reklamları) geldiği söylenebilir (%60). Doğrudan trafik-

le sitenin ziyaret oranı %14 iken organik arama ile siteye gelenler %21'dir. Organik arama 2020 yılına oranla büyük bir artış göstermiştir. Siteyi ziyaret edenler büyük oranda 18-44 yaş grubu kadınlar olurken en fazla ziyaretçi İstanbul Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerden gelmiştir. Son olarak csdestek.org'u farklı dil (Arapça, Kürtçe, İngilizce, Türkçe) seçeneklerini kullanarak ziyaret edenlere bakıldığında Arapça (%9,4) ve İngilizce (4,7) Türkçe'den sonra en çok tercih edilen seçenekler olmuştur.

1. Destek Sistemi Nedir?

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği resmi olarak kurulduğu 2014 yılından bu yana hayatta kalanlar ve yakınlarının ihtiyaçları doğrultusunda hak temelli bir yaklaşımla yönlendirme ve bilgilendirme desteği sağlamaktadır. Danışanlarına sunmuş olduğu desteğin temeli güçlendirmeye dayanmaktadır. Hayatta kalanlar ve yakınlarının talep ve ihtiyaçları doğrultusunda söz konusu başvurular ve sonrasında sürdürdükleri destek ve güçlendirme çalışmalarını sistematize etme ihtiyacı duyan dernek, 2019 yılı itibariyle yeni bir işleyişe başvurmuştur. 2019 itibariyle gelen başvuru ve destek aramaları başvuruların onayı dahilinde kayıt altına alınarak arşivlenmiş ve 2020 yılında raporlaştırılmıştır.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, 2020 yılında destek ve güçlendirme çalışmaları kapsamında bağımsız bir uzmanla çalışmaya ve sistemin etkisini ölçmeye başlamıştır. Elde edilen veriler kapsamında 2020 yılının etkisi raporlaştırılmış ve bir sonraki yıl için öneriler oluşturulmuştur. Böylece destek ve güçlendirme sisteminin geliştirilmesi mümkün olmuştur.

Güçlendirme ve Destek Çalışmaları Programı

2021 yılına gelindiğinde ise dernek tarafından o güne kadar yürütülen telefon ve e-posta ile destek faaliyetleri halihazırda var olan “Güçlendirme ve Destek Programı” adı altında stratejik planlarına dahil edilmiştir. Bu kapsamda alanında deneyimli bir sosyal hizmet uzmanı istihdam edilerek hak temelli sosyal hizmet yaklaşımı benimsenmiştir. Derneğin mevcut hukuk danışmanı ise destek ve güçlendirme sisteminin parçası olarak çalışmaya devam etmiştir. Güçlendirilen sistemin en temel amacı cinsel şiddete maruz bırakılan veya çevresinde maruz bırakılan herkesin başvurabileceği bir çatı yaratmaktır. Bu çatı altında oluşturulan başvuru sistemi, dernek ekibi tarafından tüm hukuki ve kişisel verinin hassasiyeti göz önünde tutularak faaliyet sürdürmektedir. Dernek ekibi her şeyden önce hak temelli bir sosyal hizmet anlayışıyla danışmanlık ve yönlendirme sağlamakta olup, süreç içinde Kişisel Verilerin Koruma Kanunu (KVKK) temel alınarak toplanan verinin gizliliği sağlanmıştır.

Derneğin bir diğer hassasiyet gösterdiği konu ise destek ve güçlendirme sistemindeki danışmanların maruz kaldığı ikincil travmadır. Bu doğrultuda destek programı bünyesinde çalışan herkes, alanda deneyimli bir profesyonel işbirliğiyle süpervizyon desteği almaktadır. Bununla birlikte, derneğin tüm çalışanları travma sonrası psikolojik ilk yardım eğitimlerini tamamlamıştır.

2021 yılında daha sistemli hale gelen destek ve güçlendirme çalışmalarının genel akışı yazılı bir yönerge oluşturularak çerçeveye oturtulmuştur. Bu kapsamda telefon ve e-posta aracılığıyla alınan başvurular daha sistemli hale gelmiştir. Telefon aracılığıyla destek sistemine ulaşan hayatta kalanlar, hattın ucunda sosyal hizmet uzmanı ve hukuk danışmanı ile görüşme sağlayabilmektedir. Sosyal hizmet uzmanı ve hukuk danışmanı arasında vakalara ilişkin koordinasyon ve iletişim ise aylık gerçekleştirilen toplantılarla sağlanmaktadır.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği tarafından sistematize edilen danışma, yönlendirme ve izleme sürecinin bugün gelmiş olduğu noktadan bahsetmek gerekirse; gelen başvurular dolaylı ve direkt olarak kategorize edilmiştir. Dolaylı başvurular -daha çok 2019 yılı öncesinde olduğu gibi- info e-posta adresinden, sosyal medya hesaplarından ve dernek

telefonundan alınmaktadır. Doğrudan başvurular ise -2020 yılı itibariyle sistematize edildiği gibi- “başvuru” isimli e-posta adresi, sosyal hizmet uzmanın karşıladığı bir telefon hattı ve csdestek.org sitesi üzerinden alınmaktadır. Her iki yolla alınan başvurular Sosyal Hizmet Uzmanı tarafından öncelikli destek sırasına göre değerlendirilmektedir.

● CSDESTEK.ORG

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, 2018 yılında altyapı çalışmalarının başladığı csdestek.org sitesinin lansmanını 2020 yılının Şubat ayında gerçekleştirmiştir. Destek sistemine doğrudan yapılan başvuruların yanı sıra dijital bir platform olarak tasarlanan csdestek.org, cinsel şiddetten hayatta kalanların ve çocuklukta cinsel istismara maruz bırakılan yetişkinlerin haklarına erişimlerinde destek, yönlendirme ve şifa bulma süreçlerine katkı sağlayacak çeşitli bilgiler içermektedir. Web sitesinde yer alan bu bilgiler, başta cinsel şiddete dair temel bilgiler olmak üzere, şiddeti bildirme, hukuksal ve sağlık hizmetlerinden faydalanma, öz yardım gibi kaynaklardan oluşmaktadır.

csdestek.org'un içeriğinde yılda iki kez güncellenen İstanbul Birimler Haritası ile hayatta kalanlar ve yakınına hizmet sağlayan kurumların adres ve iletişim bilgileri yer almaktadır.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, 2020 yılının sonunda elde edilen bilgiler ve etki sonuçlarından da yola çıkarak 2021 yılında sitede içerik genişletme ihtiyacı hissetmiştir. Böylece 2021 yılında cinsel şiddet sonrası öz yardım bölümünü yeni yayınlarla güçlendirmişlerdir. Dolayısıyla hayatta kalanların web sitesi ziyaretleri travma ve cinsel şiddet sonrası şifa bul-

ma süreçlerine daha iyi destek olacak niteliğe sahip hale getirilmiştir. Ayrıca, 2021 yılında csdestek.org web sitesi daha yaygın bir erişim ağına sahip olmak ve Türkçe dışındaki dillerde konuşan hayatta kalanlara da destek olmak için İngilizce, Arapça, Kürtçe dillerinde de yayına başlamıştır.

2. Yöntem

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği tarafından yürütülen destek sisteminin etkisinin araştırıldığı bu çalışmada birden çok araştırma yöntem ve tekniği kullanılarak toplanan verilerden faydalanılmıştır. Araştırma boyunca birebir derinlemesine görüşme, görüşme formu ve masa başı araştırma yöntemlerine başvurulmuştur.

Yapılan etki araştırmasında, destek sisteminin etkisini ortaya koyabilmek adına destek hattı üzerinden derneğe telefonla ulaşan hayatta kalanlar arasından 8 katılımcı belirlenmiş ve yine telefonla derinlemesine görüşmeler sağlanmıştır. Hayatta kalanlar ve yakınları dernek ekibi tarafından önceden telefon ile aranarak araştırmanın içeriği ve gizliliği hakkında bilgilendirilmiştir. Ayrıca araştırma ekibi dernekten süpervizyon desteği olarak görüşmelere hazırlanmıştır.

Ön aramaların ardından hazırlanan görüşmeci listesi çerçevesinde görüşmeler araştırma ekibi tarafından tamamlanmıştır.

Destek sistemine e-posta aracılığıyla ulaşan hayatta kalanlar ve yakınları için etki değerlendirme soruları çevrimiçi görüşme formuna dönüştürülmüş ve hayatta kalanlar ve yakınları ile paylaşılmıştır. Söz konusu formu 2 kişi doldürmüştür. Bu şekilde elde edilen veri ile etki değerlendirme araştırması niteliksel veri açısından desteklenmiştir.

Bunun yanı sıra csdestek.org'a ait erişilebilen google analytics verileri ve istatistikleri ile yine csdestek.org'da yer alan kullanıcı anketlerinin sonuçları incelenmiş ve web sitesinin görünürlüğü/bilinirliği ve kullanım biçimlerine dair bir analiz yapılmıştır.

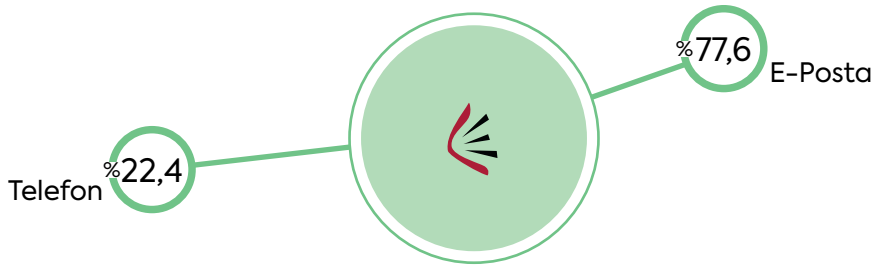
3. Hayatta Kalanların Demografik Bilgileri

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneğinin oluşturduğu destek sisteminin hayatta kalanlar ve yakınları üzerindeki etkisinin araştırıldığı bu çalışmada 2021 yılına ait veritabanı bilgilerini ele almak, hem cinsel şiddetin çocuk ve yetişkinlerdeki yaygınlığı ve görülme biçimlerini hem de cinsel şiddet sonrası yapılan yönlendirme desteğini anlamak adına önemlidir.

2021 yılında derneğe, hayatta kalanlar ve yakınlarından oluşan çocuk ve yetişkin toplam 76 kişi başvuru yapmıştır. Öte yandan bu bölümde yer alan verilerin yalnızca bir kısmı çocuk ve yetişkin kate-

gorilerine göre ayrı ayrı ele alınabilmıştır. İlerleyen kısımlarda da görüleceği gibi yetişkin ve çocukların ortak ele alındığı veriler derneğe yapılan başvuru kanalı, başvuru yapılan ülke/şehir, derneğe ulaşım şekli, hayatta kalanlar ve beyan edilen cinsiyettir. (Grafik 1-2-3-4). Ayrıca veri tabanından elde edilen verilerin bir kısmında ise hayatta kalanın kendisi ile hayatta kalanın yakınlarını ayırt etmek mümkün olmamış ve bu sebeple “başvurucu” adlandırması, iki grubu da kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

Başvuru Kanalı

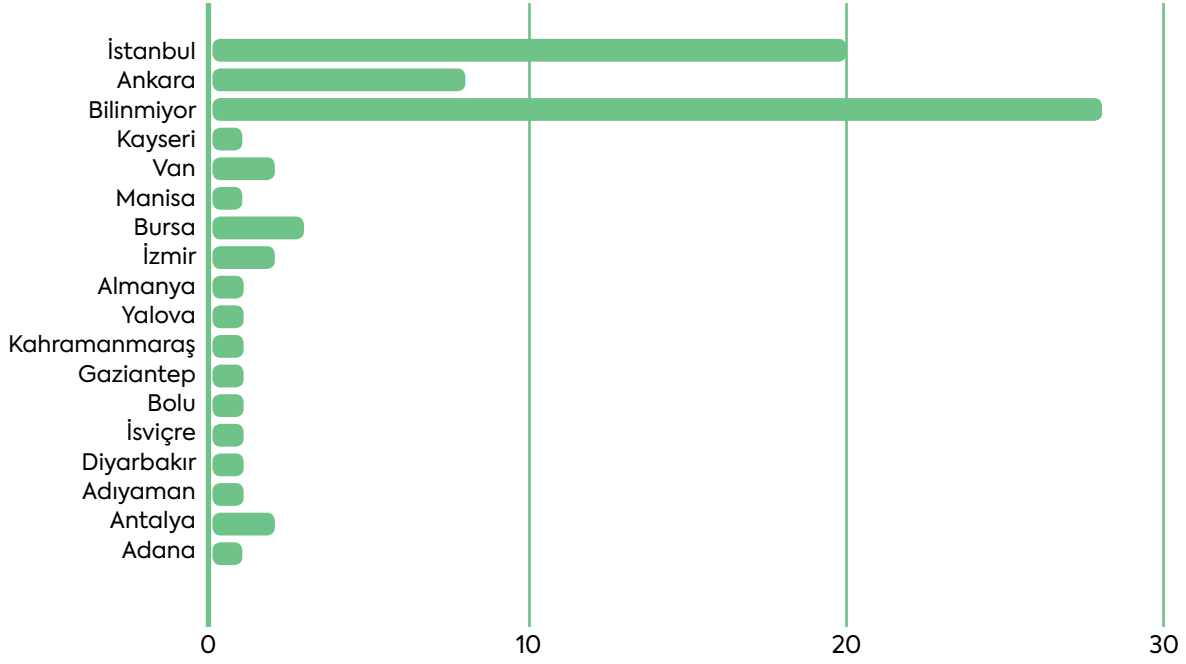

Grafik 1: Başvuru Kanalı

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin destek sistemiyle yarattığı etkiyi anlamak için sisteme gelen başvuruların hangi kanal aracılığıyla yapıldığını ayırt etmek önemlidir. 2021 yılında gelen başvuruların %77,6'sı e-posta aracılığıyla, %22,4'ü ise telefon aracılığıyla yapılmıştır.

Başvuruları Yapılan

Ülke/Şehir

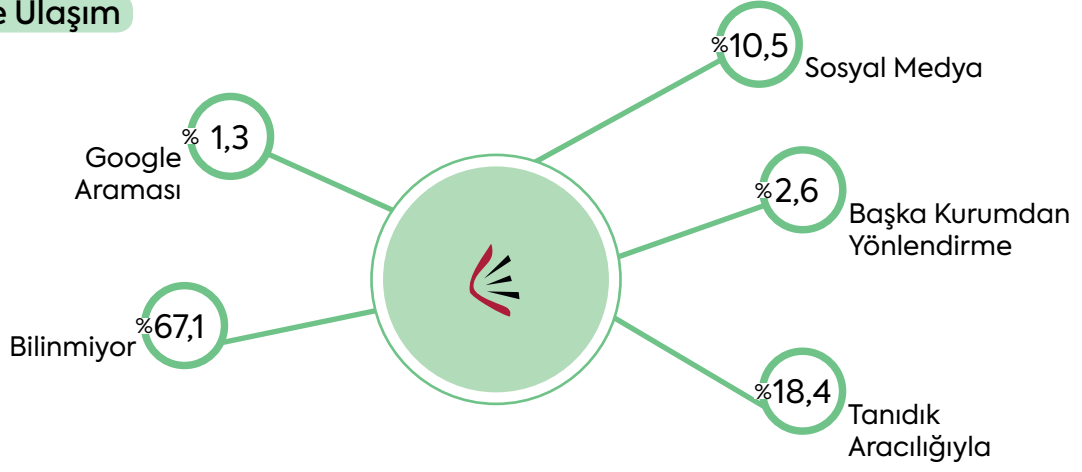

Grafik 2: Hayatta Kalanlar ve Yakınlarının Başvuru Yaptığı Ülke/Şehir

Hayatta kalanlar ve yakınlarının derneğe hangi ülke ve şehirlerden başvurduğunu gösteren Grafik 2’de de görüldüğü gibi başvuru yapanların büyük bir kısmının nereden başvurduğunun veritabanında “bilinmiyor” şeklinde yer almıştır. Bu oranı takip eden veriler başvuruların en çok İstanbul ve Ankara’dan yapıldığını göstermektedir. Yüzdeler olarak ifade etmek gerekirse başvuruların %36,8’inin nereden yapıldığı bilinmemekle birlikte, %26,3’ü İstanbul’dan ve %10,5’inin Ankara’dan yapıldığı söylenebilir. İstanbul ve Ankara’yı takip eden diğer şehirler ise Bursa, İzmir, Antalya ve Van şeklinde sıralanabilir. Öte yandan, derneğe İsviçre ve Almanya gibi ülkelerden de 2021 yılında başvuru yapılmıştır. Ancak Grafik 2’de görülen çeşitli ülke ve şehirlerden gelen başvuruların hayatta kalanlara mı yoksa yakınlarına mı ait olduğu veri tabanında tespit edilememektedir.

Öte yandan, derneğe yapılan başvuruların coğrafi dağılımları, cinsel şiddetin Türkiye’nin farklı şehirlerinde hatta Türkiye dışındaki ülkelerde de görüldüğünü göstermektedir. Başvuru yapanların %36,8’inin nereden başvuru yaptığı bilinmese de İstanbul’un en çok başvuru yapılan il olduğu bilgisi bu noktada önem taşımaktadır.

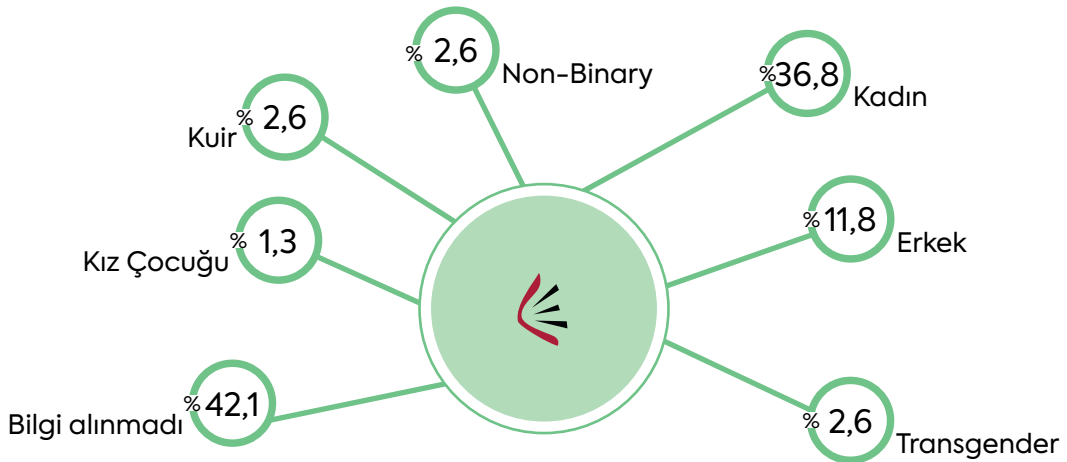
Derneğe Ulaşım Şekli

Grafik 3: Başvuranların Derneğe Ulaşım Şekli

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği çatısı altında yürütülen destek çalışmalarıyla yaratılan etkinin ortaya konulabilmesi için hayatta kalanlar ve yakınlarının derneğe nasıl ulaştıklarını tespit etmek kritiktir. Grafik 3 incelendiğinde başvuru yapanların %67,1'inin derneğe nasıl ulaştıklarının veritabanında "bilinmiyor" şeklinde yer aldığı görülmektedir. Başvuranların %18,4'ünün tanıdık aracılığıyla, %10,5'inin ise sosyal medya aracılığıyla derneğe ulaştıkları tespit edilmiştir. Başka kurumlardan yönlendirme ve Google aramalarıyla ulaşan başvuru yapanların da %3'ün altındaki oranlarıyla mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Başvurucuların Beyan Ettikleri Cinsiyet

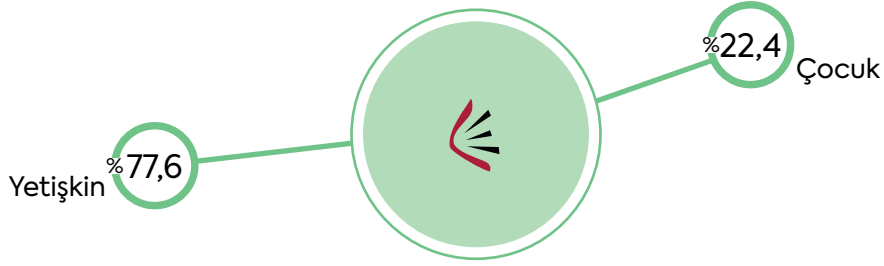

Grafik 4: Başvurucuların Beyan Ettikleri Cinsiyet

Cinsiyet verisi bağlamında da hayatta kalanların kendileri mi yoksa yakınları mı olduğu bilinmemektedir. Benzer şekilde beyan edilen cinsiyet kategorilerinin yer aldığı grafikte yetişkin ve çocuk ayrımı da net bir şekilde yapılamamaktadır bu nedenle bu veri seti başvurucular genellemesi ile ele alınmıştır.

Derneğe gelen başvurular veritabanına işlenirken başvurucunun cinsiyet kimliğine yönelik bir soru yöneltilmemektedir. CŞMD'nin cinsiyet ve cinsiyet kimliğine dair ilkesel tutumunun bir yansıması olan bu uygulama kapsamında, cinsel şiddet sonrası hizmetlere erişiminde bir etkisi olduğu değerlendirilmediği müddetçe başvuruculara cinsel yönelimi ve/veya cinsiyet kimliğini belirlemeye dair bir soru sorulmamaktadır. Bununla birlikte, başvurular esnasında cinsel şiddet sonrası hayatta kalanın atanmış cinsiyetine yönelik bir ifade var ise veya hayatta kalan kişinin kendisi bir cinsiyet beyanında bulunursa veritabanında kayıt altına alınmıştır. İşleyişe dair bu bilgiler ışığında, Grafik 5'te de görüldüğü gibi başvurucuların %42,1'inin cinsiyetleri "bilgi alınamadı" olarak işlenmiştir. Atanmış ve/veya beyan edilen cinsiyet kategorileri arasında, cinsel şiddet sonrası derneğe başvuranlar %36,8 oranında "kadın" kategorisinden oluşmaktadır.

Hayatta Kalanlar

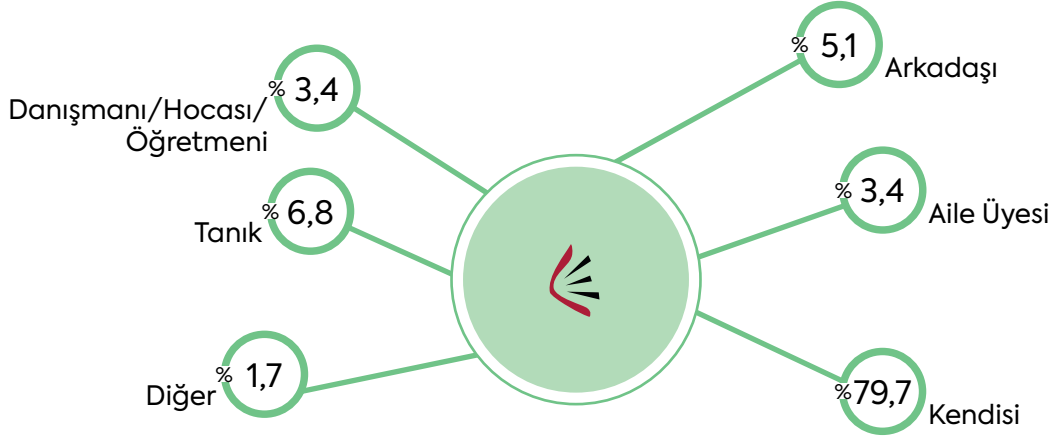

Grafik 5: Hayatta Kalanların Yaş Dağılımı

2021 yılında derneğe başvuruda bulunanların yaş dağılımı hakkında detaylı bir yaş skalası verisine ulaşılamamaktadır. Veritabanında başvurucuların %77,6 oranında yetişkinlerden, %22,4 oranında ise çocuklardan oluştuğu görülmektedir.

Derneğe çocuklar için başvuru yapanların, en yüksek oranda (%35) çocuğun aile üyeleri olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, 2021 yılında çocukların başvuruları cinsel şiddetin tanığı olan bir yetişkin, çocuğun arkadaşı, öğretmeni veya danışmanı aracılığıyla da alınmıştır.

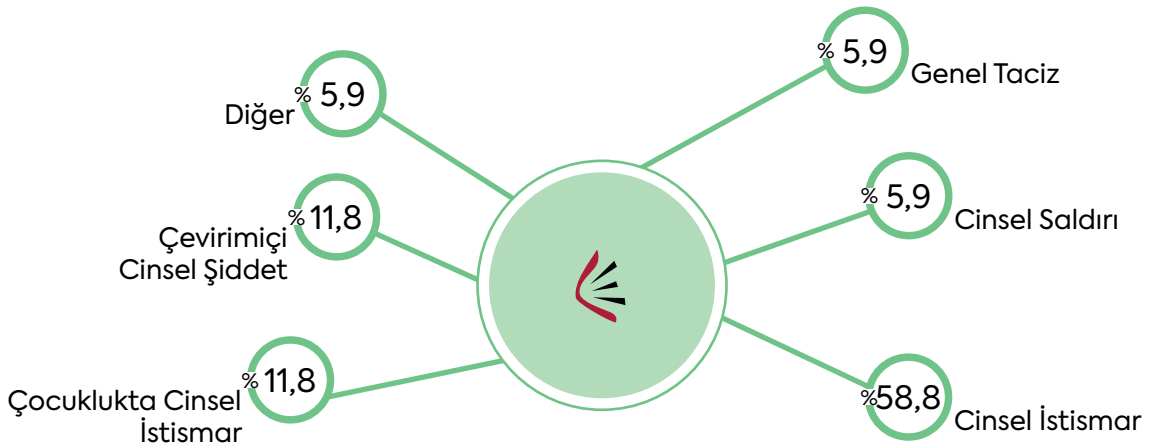
Yetişkinler için Başvurucuların Yakınlık Derecesi

Grafik 6: Yetişkinler İçin Başvurucunun Yakınlık Derecesi

Cinsel şiddete maruz bırakılan yetişkinlerin %79.7'si, 2021 yılında derneğe kendisi başvuru yapmıştır. Cinsel şiddetin tanıkları %6,8, arkadaşı %5,1 oranında hayatta kalanlar adına derneğin başvurusu olurken; arkadaşı, aile üyeleri, danışmanı/hocası/öğretmeni ve diğer kişilerin de hayatta kalanlar adına ne oranda başvuru yaptığı Grafik 6'ya yansımıştır.

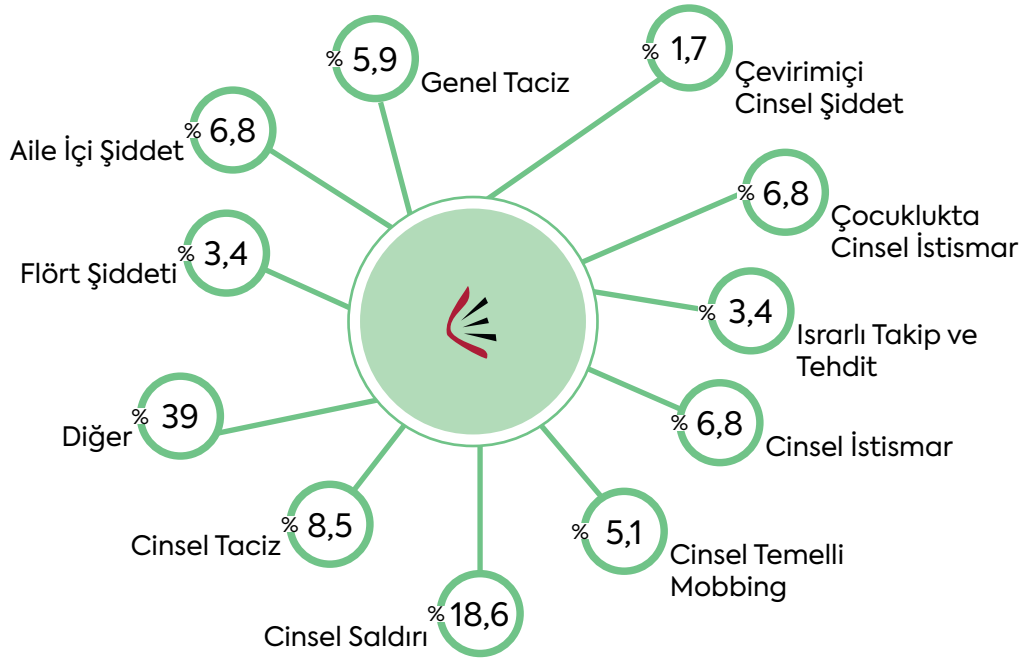
Çocukların Maruz Bırakıldığı Şiddet Türü

Grafik 7: Çocukların Maruz Bırakıldığı Şiddetin Türü

2021 yılı veritabanı incelendiğinde çocukların maruz bırakıldığı cinsel şiddetin türü verilerine ulaşılmaktadır. Buna göre hayatta kalanlar çocukların %58,8 gibi bir oranla yarısından fazlasının cinsel istismara maruz bırakıldığı anlaşılmaktadır. Cinsel istismarı takip eden ikinci en büyük oran ise %11,8 oranıyla çocuklukta cinsel istismardır. Bu noktada çocukların cinsel istismara maruz bırakılma oranlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Ayrıca %11,8'le çevrimiçi cinsel şiddet kategorisi de bir başka şiddet türü olarak veritabanına işlenmiştir. Hayatta kalan çocukların maruz bırakıldıkları cinsel şiddet türleri cinsel taciz, cinsel saldırı ve diğer gibi kategorilerle Grafik 7'e yansımıştır. Çocuklarda görülen cinsel şiddet türlerinden çevrimiçi cinsel şiddet ise teknolojik gelişmelere bağlı olarak çocuklarda görülen yaygın internet kullanımı ve internete erişim kolaylıkları ile paralellik içindedir.

Yetişkinlerin Maruz Bırakıldığı Şiddet Türü

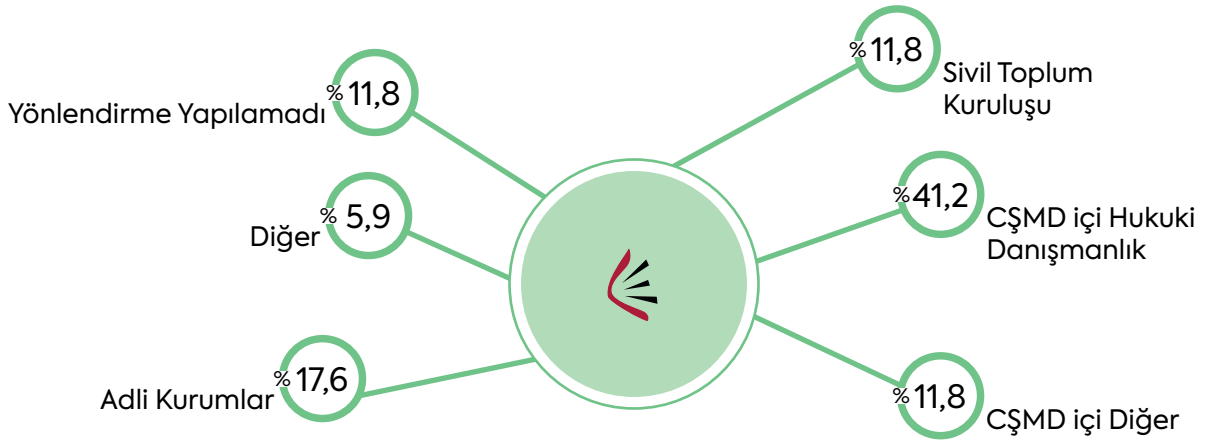

Grafik 8: Yetişkinlerin Maruz Bırakıldığı Şiddetin Türü

Yetişkinlerde tespit edilen en yüksek orandaki cinsel şiddet türü %18,6 oranıyla cinsel saldırıdır. %8,5 ile cinsel taciz, %6,8 oranıyla aile içi şiddet yetişkinlerin maruz bırakıldığı şiddet türlerinde en yaygın görülen kategorilerdir. Yetişkinlerin maruz bırakıldığı şiddet türlerine bakıldığında ısrarlı takip, tehdit, mobbing gibi şiddetin birçok türünün cinsel şiddet ile birlikte ortaya çıkabildiğini hatırlatmakta fayda olacaktır.

Çocuk ve yetişkinlerin maruz bırakıldıkları cinsel şiddet türünden sonra destek sisteminin etkisinin anlaşılabilmesi adına ortaya konulması gereken bir diğer önemli konu ise başvuruculara sağlanan yönlendirme desteğidir. Bu konu, çocuk ve yetişkin hayatta kalanları için ayrı grafiklerde incelenip yorumlanmıştır.

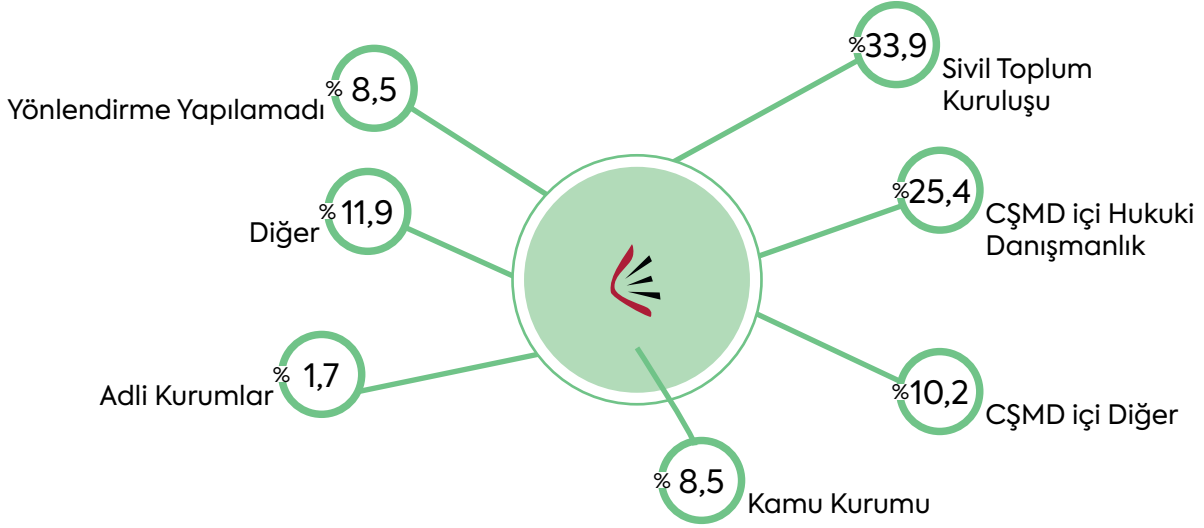
Çocukların İçin Yönlendirme Yapılan Alanlar

Grafik 9: Çocuklar İçin Yapılan Yönlendirme Alanları

Hayatta kalan çocukların destek ekibi tarafından yönlendirme alanları Grafik 9'da yer almaktadır. Cinsel şiddete maruz bırakılan çocukların %41,2'sinin Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği içi hukuki danışmanlığa yönlendirildiği görülmektedir. 2021 yılında ikinci en çok yönlendirilen alan %17,6 ile adli kurumlardır. Yönlendirme yapılan diğer alanlar ise %11,8 eşit oranında "Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği içindeki diğer hizmetler", "Sivil Toplum Kuruluşları" ve "yönlendirme yapılamadı" kategorisinden oluşmaktadır.

Yetişkinler İçin Yönlendirme Yapılan Alanlar

Grafik 10: Yetişkinler İçin Yapılan Yönlendirme Alanları

Hayatta kalan yetişkinler için destek sistemi tarafından yapılan yönlendirme grafiği incelendiğinde, cinsel şiddete maruz bırakılan yetişkinlerin %33,9 oranıyla en çok sivil toplum kuruluşlarına yönlendirildiği görülmektedir. İkinci en çok yönlendirilen alan %25,4 oranıyla Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği içi hukuki danışmanlıktır. Destek sistemi tarafından hayatta kalan yetişkinlerin yönlendirildiği diğer alanlar arasında kamu kurumları, adli kurumlar, dernek içi diğer yönlendirmeler yer almaktadır. 2021 yılında hayatta kalan yetişkinlerin %8,5'ine yönlendirme yapılamamıştır. Grafik 10'a yansıyan verilerden de anlaşılacağı gibi hayatta kalanların neredeyse tamamına yakını ilgili birime yönlendirilmiş hukuki ve psikolojik destek alabilmeleri için süreç başlatılmıştır.

4. Destek Sisteminin Etkisinin Değerlendirilmesi

4.1. Sistemin İşleyişinin Etkiyle İlişkisi

• 4.1.1. Destek Hattı Uzmanları

Destek sistemiyle kurulan temasta, süreç boyunca hayatta kalanlar ve yakınlarıyla kurulan iletişim oldukça kritiktir. Neredeyse tüm görüşmeciler hattın ucundaki uzmanın etkisinin sürecin tümü için kritik olduğunu belirtmişlerdir. İlerleyen bölümde yer alan “Sosyal-Duygusal Güçlenme” başlığının altında ortaya konan pozitif etkinin ilk teması sağlayan ve süreci takip eden uzman/uzmanlarla çok yakından ilişkili olduğu görülmüştür.

Açıkçası kurumla yüz yüze görüşmedim. Telefonla olduğu için X [destek hattı uzmanı] açtı telefonu ve insani anlamda çok muazzam. Bana çok iyi gelmişti yani. Desem bir psikolog mudur? Tabi ki değil hani ama en azından ilk arayan bir insan için çok... Hani bir daha aramak istiyorum evet bunlar bana yardım edecek destek çıkacak gibi bir dayanışmayı sağlayacak güveni verdi en azından. (Görüşmeci I)

Ya aradığım zaman bir kadın var! Bu benim çok önemli. Yani kadın derken bunu Ayşe'yi ya da Fatma'yı kastetmiyorum. Kadın var, kadın var yani! Ne bileyim bir yer var ve ben arayabiliyorum, duyabiliyorum, onlar da beni duyabiliyor. Bir derin nefes aldım. Bu çok çok güzel bir şey bence, çok önemliydi. Dokunabilmek..." (Görüşmeci I)

Hani ben bu konuda rahatsız hissedecek çekingen birisi değilim ama başkaları açısından düşündüğümde son derece rahatlatıcı bir uzmanla karşılaştım. İlgili, duyarlı bir uzmanla karşılaştım. O da benim çok hoşuma gitti bunu da çıktılardan bir tanesi olarak söyleyebilirim. (Görüşmeci IV)

Öte yandan görüşmeciler, destek hattıyla birden fazla kez görüşme sağladıklarını ve her defasında aynı uzmanla görüşmenin kendileri için olumlu bir özellik olduğunu öne sürmüşlerdir. Bu konuyu hayatta kalanlar, destek hattını aradıkları her zaman, aynı uzmanla görüşerek yaşadıkları süreci yeniden anlatmak durumunda kalmamalarıyla açıklamaktadırlar. Yeniden travmatize olmalarının önüne geçen destek sisteminin bu uygulaması, aynı zamanda hayatta kalanlar ve yakınlarının destek sistemiyle kurmuş oldukları iletişimi de güçlendirmektedir.

Hı him evet. Zaten X [destek hattı uzmanı] ile direkt irtibat halindeydim tüm süreç boyunca. Öyle olunca iletişimim daha rahat oldu aynı kişi üzerinden. Yeniden anlatmak zorunda olmadım durumu. Zaten Cuma günleri aktif olduğundan dolayı hani o gün olduğunu biliyordum çok da sorun yaşamadım o yüzden. (Görüşmeci V)

Destek hattının ucundaki uzmanın yaklaşımı hayatta kalanları sosyal ve duygusal açıdan güçlendirmektedir. Öte yandan yapılan görüşmelerden çıkarılan bir diğer sonuç ise ilk görüşmede dahi hattın ucundaki uzmanla yapılan görüşmenin kendileri için bir psikolojik destek niteliğinde olduğudur. İlk görüşmede kendilerini rahatlıkla ifade edebildiklerini ve görüştükleri uzmana güven duyduklarını belirten görüşmeciler için bu durumun hukuki ve şifalanma süreçlerinde de pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Yapılan saha çalışması verileri uzmanın profesyonel yaklaşımının özellikle ilk temasta ve hayatta kalanın kendisi için uygun desteği keşfetmesinde kendini gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu iki nokta aşağıda detaylandırılmıştır.

Destek sistemini arayan hayatta kalanların öncelikle neye ihtiyaç duyduklarının doğru bir şekilde tespit edilmesi destek sisteminin etkisini ortaya koymak bakımından önemlidir. Başvurucuların ihtiyaçları doğrultusunda bir rota çizmek ise alanında deneyimli bir uzmanın eşliğinde mümkün olmaktadır.

Bir kere aslında hukuki danışmanın da bu konulara dair çok fazla şey bildiği belliydi zaten. Benim mesela ilk mailim daha "romantik" diyesim geliyor, daha duygusal bir maildi. O yüzden onun bana ilk mail olarak verdiği cevabın çok profesyonel ve iyi olduğunu düşünmüştüm. Aslında bu tarz mevzularla çok fazla karşılaşıyoruz. Siz yalnız değilsiniz, tek

değilsiniz. Sizin kişiliğinizle ya da yaptığınız eylemlerle bu durumun hiçbir alakası yok" falan gibi şeylerin çok fazla altının çizildiğini düşünüyorum. (Görüşmeci II)

A. İlk Temas

İlk temas, cinsel şiddet sonrası haklar konusunda bilgilenme, yargı yoluna başvurma ve şifalanma süreçlerindeki en kritik adımdır. Hayatta kalanlar ve yakınlarının destek sistemiyle kurmuş oldukları ilk temas, sürecin geri kalan kısmını belirleyebilecek niteliğe sahiptir.

Destek hattının ucundaki uzmanla sağlanan ilk temastan beklentinin hayatta kalanlar için farklılık gösterebildiği görülmüştür. Cinsel şiddet sonrası hayatta kalanların gizliliğe dair duydukları endişe destek sistemiyle kurulan ilk temasta öne çıkabilmektedir. Dolayısıyla toplumsal anlamda güvenlik ve gizlilik endişesi taşıyan başvuruvcuların karşısında alanında deneyimli bir uzman olması sürecin gidişatını olumlu etkilemektedir.

Ben başlangıçta hani bu şikayet ettiğim kişinin, bu şikayetten sonra benimle kişisel anlamda uğraşıp zorlayabileceği ihtimali üzerinde çok duruyordum. Bunun için uzun uzun anlattım epeyce. Hani bu konuda hassas davranmalarını istedim. Onlar da bana uzun uzun bu konuda ne kadar hassas davranacaklarını anlattılar. Ondan sonra herhalde bu hassas davranma meselesi konunun kamuoyuna deşifre edilirken benim ismimin ya da benimle ilgili herhangi bir şeyin belirtilmemesi kısmını biz herhalde yarım saatten fazla konuştuk telefonda. Tedirginliğim bu

noktadaydı. Onun dışında herhangi bir tedirginliğim yoktu. Bu konuda da bana güven sağladı sağolsun uzman. (Görüşmeci IV)

Benzer şekilde yine cinsel şiddet sonrası herhangi bir kuruma destek başvurusunda bulunma konusunda güven sorunu yaşayan hayatta kalanlar için destek sistemindeki ilk temas önem taşımaktadır. Hayatta kalanlarla ilk görüşmede yargısız bir dille ihtiyaçlarının sorulması ve dinlenmeleri destek sisteminin pozitif etkisine büyük katkı sağlamaktadır.

X [Destek hattı uzmanı] öncelikle konuşmamızdan sonra onlardan talebimim ne olduğunu [sordu]. Öylesine de aramam gerekiyorsa arayabilmişim. Yani illaki bir taleple aramam gerekmiyor falan dedi. Sonra ona bir psikoloğa ihtiyacımın olduğunu ve bunun çok acil olduğunu hissettiğimi söyleyince o da birkaç kurumu önerdi. Sonra bu kurumlara benim ulaşabileceğim mail adresleri, telefon numaralarını buldu attı WhatsApp üzerinden. Daha sonra da takipte kaldı açıkçası. Aradı beni "nasıl oldunuz? Bir şeye ihtiyacınız var mı?" falan diye. (Görüşmeci I)

... [H]em İstanbul'daki insanların, derneklerin, kurum ve kuruluşların hepsi[nde] bana güven vermeyen bir duygu vardı. Çünkü iletişime geçtiğim bazı kurumlar vardı. Ama nasıl desem ... siz söyleyin yanlış bir şey kullanmak istemiyorum ama "çıkart". Sanki her şey para için yapılıyor. Ben oranın gelirdim. Öyle hissediliyordu yani. Ben bir düşünce den falan bahsetmiyorum, bu bir hissiyat yani. Dolayısıyla oraya başvurmadan önce - nasıl hissediyordum?- çok kötü bir süreçteydim dediğim gibi. Ama X şehriden, X'den [STK adı] gelen arkadaşım bana orayı öner-

diğinde, telefonunu verdiğinde ve aradığımda diyebilirim ki ilk görüşme seans gibi bir şey oldu. Çünkü o an konuşmam gerekiyordu bir insanla biriyle, bir şeyle ve çok çok iyi gelmişti. İşin tuhafı bu kurum bana şeyi hissettirmede; "evet sen, başvurdu, kayıt tutacağız evet sen gelersin" anlamında bakmadı bana ve çok mutlu olmuştum. (Görüşmeci I)

Cinsel şiddetten hayatta kalanlar ve yakınlarında nasıl bir yol izleyeceği konusunda bilgi eksiklikleri olabilmektedir. Destek sistemine ulaşan başvuru sahiplerinin ne yapması gerektiğini bilmeme ve hatta kendisini rahatlıkla ifade edememe gibi sorunların ilk temasta kurulan iletişimle hafiflediği görülmektedir.

...[B]enim için olağan dışı bir durumdu. Ama karşıdaki kişi için sanki alışık bir durummuş gibiydi. Sakin bir şekilde cevaplamıştı. Ben daha böyle... şey demek istiyorum karşıdaki kişi için daha olağan bir durummuş gibi geldi bana. Ben daha böyle tedirgin olmuştum. Daha böyle bir heyecanlıydım. Duygu durumum iyi değildi. Karşıdaki ilk sakin bir şekilde karşılaşmıştı öyle diyeyim. (Görüşmeci VI)

Rahat hissettim. Evet rahat ifade ettim çünkü sonuçta beni anlayan beni dinleyen kişiler vardı hattın ucunda. Hem burada hem X'te [STK adı] hem diğer yerlerde onun için rahattım. Sıkıntımı paylaştım, derdimi paylaştım baya da yol katettim yani. Gayet de mutluyum. (Görüşmeci VII)

Daha önce kendisi ya da yakını cinsel şiddete maruz bırakılmamış kişilerin yaşadığı panik, çaresizlik, tereddüt, yalnızlık ve öfke gibi negatif duygular karşısında hattın ucundaki uzmanın deneyimi saye-

sinde başvurucuların kendilerini daha rahat ifade etmeye başladığı görülmüştür. Görüşmeciler, maruz bırakıldıkları cinsel şiddeti “dünyanın en kötü şeyi” şeklinde nitelendirirken, destek hattının ucundaki uzmanın bu konuya profesyonel yaklaşımı hayatta kalanlar ve yakınları üzerinde pozitif bir etki yaratmıştır. Bu noktada, özellikle telefon başvurularında hattın ucundaki uzmanın deneyim ve yaklaşımı sürecin gidişatını etkilemekte ve hayatta kalanı güçlendirmektedir.

B. Uygun Desteğe Yönlendirilme

Hayatta kalanların ihtiyaçları belirlendikten sonrasındaki aşama ise ilgili / uygun yönlendirmenin yapılmasıdır. Yapılan görüşmeler hayatta kalanların ihtiyaç duydukları / kendileri için en uygun olan yönlendirme ve bilgilendirme desteğinden faydalandıklarını göstermektedir. Ayrıca görüşmeciler yönlendirildikleri kurum ya da kişilerle süreci yürütemedikleri durumda tekrar destek ekibine durumu belirtip, yeniden yönlendirme desteği alabildiklerini söylemişlerdir.

Şöyle, yani avukat desteğine ihtiyacım vardı bunun için yardımcı oldular. Bunun araştırması yapıldı bir süre boyunca. Yaklaşık herhalde bir hafta on gün kadar. Biraz zor bir yerden gerekiyordu avukat X şehrinde. Öyle olunca bilmiyorum hangi kurumlarla onlar görüştüler ama bir avukat desteği sağlandı bir de psikolojik destek istiyordum. Onun için de yine bir araştırma yapıldıktan sonra X’de [şehir adı] X’e [STK adı] yönlendirdiler. Oradan da psikolojik destek alanına ulaşmış oldum. (Görüşmeci V)

Evet psikolog desteği ile ilgili birkaç psikolog önerdiler. İşte biriyle bir bağlantı etkileşim kuramadık, olmadı yani duygusal olarak. Sonra başka birine yönlendirdiler. Bununla ilgili tekrar geri dönüş yaptılar “ne yaptınız? nasıldı süreç” gibi. Bununla ilgili bilgilendirildik. Avukatlık desteği de aynı şekilde. Sadece bu avukatlık desteğinde böyle tam alamadığım yerler oldu bazen. Ben işte üzerine gittim “böyleyken böyle mi? şöyleyken şöyle mi?” gibi çok soru yağmuruna tuttum. Sonra isteğimi aldım gereken bilgileri. (Görüşmeci X)

Öte yandan, destek sisteminin hayatta kalanların beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılayamadığı durumlar da mevcuttur. Araştırmaya katılan bazı katılımcılar talep ettikleri desteği bulamadıklarını ya da beklentilerinin karşılanmadığını belirtmişlerdir. Aşağıdaki ifadelerden de görüleceği gibi bu beklentinin karşılanmaması sistemin negatif etki yaratma potansiyeli olan konu başlıklarından birine dikkat çekmektedir. Aşağıdaki ifadeler destek sisteminin hayatta kalanlar üzerinde negatif etki de yaratabileceğini göstermesi ve sistemde önlem alınması gereken kısımları işaret etmesi açısından önemlidir.

Yardımdı sadece para veya kalacak bir yer değildi yanında bana yardımcı olabilecek bir psikolojik, psikiyatrist ve avukat ihtiyacım vardı ve beklentimi karşılayamadılar. (Görüşmeci XIII)

Birkaç kez destek istedim. Birinde yönlendirme yapıldı. Son iki talebimde yardımcı olacaklarını söyledikleri halde yardımcı olunmadı. (Görüşmeci IX)

İnsanlarla detaylı iletişime geçsinler. İnsanlar zor durumda olduğunda yardım eli uzatıyorlar, keyiflerinden değil. Maalesef bana yardımcı olamadılar. Aynısını başkaları yaşasın istemem maalesef. (Görüşmeci VIII)

• 4.1.2 Erişilebilirlik

Destek sisteminde uzmanlar kadar hattın erişilebilirliği de sistemin yarattığı etkiyi belirleyen etkenlerden biridir. Destek hattı yalnızca çalışma saatleri içinde gelen başvuruları alan bir sistem olarak kurulmuştur. Dolayısıyla 7/24 hizmet veren acil danışma merkezi gibi bir işleyişe sahip değildir. Yapılan görüşmeler hayatta kalanların ilk ve sonraki aramalarında destek ekibine genel olarak rahatlıkla ulaşabildiklerini göstermektedir. Ancak bu konuda aksi görüş bildiren görüşmecilerin yorumu da önemlidir. İhtiyaç duydukları dönemlerde hattın erişilebilir olmadığını belirten görüşmeciler yaşadıkları negatif duygulardan bahsetmişlerdir.

Görüşmecilere, ihtiyaç duyduklarında ya da süreci yürütmekte zorlandıkları zamanlarda destek hattını arayıp ilgili uzmana her defasında ulaşip ulaşamadıkları sorulmuştur. Hayatta kalanlar ve yakınlarının bir kısmı süreci yürütürken zaten dernek tarafından sıkça arandıklarını belirtmiştir. Hukuki ya da psikolojik destek sürecine yönlendirilen hayatta kalanların bir kısmı derneği her aradıklarında ulaşip süreçte bir aksama olma-

dan ilerleyebildiklerini kaydetmişlerdir. İlk aramalarının ardından yönlendirildikleri desteği almaya devam ettiklerini, ancak aramaları gerekli olan durumlarda da çekinmeden arayıp ulaşabileceklerine emin olduklarını ifade etmişlerdir.

Bu konuda olumsuz görüş bildiren görüşmecilerin ifadeleri ise hattın erişilebilirliği ve yeniden iletişim kurmaya ilişkin yaşanan aksaklığın destek sisteminin hayatta kalanlar üzerinde yarattığı negatif etkiyi ortaya koymaktadır.

Bu arada hemen ulaşamamıştım. Bir gün boyunca ulaşmaya çalışmıştım. Telefon sürekli kapalıydı. Kimseye ulaşamıyordum. Ondan sonra telefonla ulaşamayınca e-posta gönderdim. Öyle saatler sonra ulaşabilmişim. (Görüşmeci VI)

• 4.1.3. Vaka Takibi ve Sürecin Sonlandırılması

Hayatta kalanlara sağlanan yönlendirme ve bilgilendirme desteği sonrasında vaka takibi yapmak hukuki ve şifalanma sürecinin devamlılığını sağlamaktadır. Yapılan görüşmeler, hayatta kalanların destek ekibi tarafından belli aralıklarla arandığı ancak bu aralıkların belirli bir düzeninin olmadığını göstermiştir.

Öte yandan, süreç içinde destek ekibi tarafından sıkça aranan ve süreci takip edilen başvuru sahiplerinin kendilerini daha güçlü ve iyi hissettiği görülmüştür.

Çok destek oldu bu. Bir de alanın dışarıdan takip edilmesi - işte X [Destek hattı uzmanı] beni arayıp ara ara kontroller etti süreç nasıl ilerliyor diye- benim unuttuğum noktalarda bile hatırlatıcı oldu benim için, çok destek aldım yani oradan. (Görüşmeci V)

Biz o süreçten beri, yani ilk tanıştığımız andan beri [irtibattayız]. Ben ilk başlarda bu kadar ilgilenmedim yani çünkü gerçekten bunalımdaydım. İlk başta geri dönüş yapmadım X'e [Destek hattı uzmanı]. Ondan sonra yani kendimi toparladıktan sonra. X [Destek hattı uzmanı] tekrar tekrar aradı sağolsun. Tekrar tekrar aradıktan sonra evet kalktım, kendimi toparladım, bir şeylere başladım tekrar, sağolsunlar. (Görüşmeci III)

İletişim devam etti. Geçen gün kendileri aradılar zaten. Ne yaptınız? Nasıl gidiyor? Daha çok psikolojik destek kısmında sordular. Psikolojik destek aldınız mı? Alabildiniz mi kısmında sordular. Tabi ben gitmediğim için ama epey ilgili gördüm açıkçası. Çokta hoşuma gitti. (Görüşmeci IV)

Bununla birlikte, destek ekibi tarafından sürecin yeterince takip edilmediğini belirten görüşmeciler ise aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

Ama mesela bugün bir arama oldu yine Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hattındaki kişi beni aradı. Bu geç bir arama aslında objektif değerlendirmem gerekirse. Kaç ay olmuş, neredeyse altı ay geçmiş tabi, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık, Ocak... Beş, altı ay kesin geçmiş. (Görüşmeci II)

Dönüşler çok geç oldu ya da olmadı. (Görüşmeci IX)

Hayır. Dört ay kadar sonra bir anket çalışması için beni aradıklarında talebime cevap verdiler. Son talebime de yardımcı olacaklarını söyledikleri halde cevap vermediler. Yönlendirmeler yeterli değildi üstelik yanıltıcıydı. (Görüşmeci VII)

Hayır. Yok hiçbir şekilde. Bir yıl geçti aradan işte ve bugün aradılar. Bir yıl sonra iletişime geçtiler. (Görüşmeci VI)

Destek sistemini arayan hayatta kalanlar ve yakınlarına sağlanan yönlendirmenin ardından yapılan kontrol aramalarının etkisi hayatta kalanlar ve yakınlarının süreci sürdürmelerinde güçlendirici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Belirtmek gerekir ki bu güçlendirici etki yapılan saha çalışmasında daha fazla dile getirilmiştir. Herhangi bir desteğe yönlendirilen ya da yönlendirilme aşamasında olan hayatta kalanların destek ekibi tarafından aranıp sürece dair kontrol sağlanması, görüşmeciler üzerinde pozitif bir etki yaratırken, bu süreçte dernekle yeniden hiç iletişim kurmamış olan görüşmeciler yaşadıkları destek sürecini negatif bir anlatıyla aktarmaktadırlar.

Öte yandan, destek hattını bir daha aramayan ve buna ihtiyaç duymayan başvurucular da olmuştur. Bu görüşmeciler kendi istekleri doğrultusunda derneği tekrar aramadıklarını, ancak aramaları durumunda rahatlıkla ulaşabileceklerini bildiklerini belirtmeleri dernek ve destek hattıyla kurmuş oldukları pozitif ilişkiyi

göstermektedir. Görüşmecilerin bazıları yönlendirme desteği aldıkları derneği yeniden aramamış olduklarını “vefasızlık” olarak nitelendirmiş ve dernekle kurmuş oldukları pozitif bağı bir kez daha ortaya koymuşlardır.

4.2. Haklar ve Destek Mekanizmalarını Öğrenme

Hayatta kalanların cinsel şiddet sonrasında destek hattını arayarak diğer başvuru ve destek mekanizmalarına nasıl erişebileceklerini öğrenmeleri sistemin en önemli etkilerinden birisidir. Öte yandan, destek sisteminden alınan yönlendirme desteği sayesinde bu alanda faaliyet gösteren diğer STK'larla ve kurumlarla tanışmaları hayatta kalanlar için daha az yalnızlık hissi anlamına geldiği için de güçlendirici bir etkiye sahiptir. Görüşmelerde özellikle hayatta kalanlar ve yakınları, çevrelerinde cinsel şiddetin tekrarlanması durumunda nasıl bir yol izleyecekleri konusunda artık bir fikirleri olduğunun altını çizmektedir.

Evet evet oldu. Hani mahkemelerde aksi bir durumla karşılaşıyordum oradan öğrendiğim birkaç bilgi vardı ve hakime bunları söyleyecektim. Böyle bir şeye hakkınız yok ben şu yola başvurmak istiyorum gibi. Mesela bilmiyordum bunu avukattan öğrendim.

Psikolojik destek istedim psikolojik destekte yardımcı oldular. Hukuki süreçte, kendi avukatım var ama ben bilgi amaçlı yine kendi avukatlarıyla da iletişime girdim. Yine bilgiler

aldım, neler yapabileceğimi öğrendim. Çünkü kendi avukatımdan her konuda, her konuda bilgi alamıyordum çünkü o da müsait olmuyordu ya da öteliyordu. O yüzden, - avukatın adını da unuttum- yine bir avukat arkadaşla görüştüler beni. Ondan bilgiler aldım, kafamdaki soru işaretlerini giderdim. Yine sağolsunlar, yine arıyorlar -“neye ihtiyacın var?”- ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını söylüyorlar. (Görüşmeci III)

Ben ilk defa karşılaştım. O yüzden nasıl bir adım izleyebileceğimizi bilmiyordum. Nasıl olacağını, nasıl yürütüleceğini de bilmiyordum. Ben bu yüzden önce bununla ilgili bir bilgi almak istedim. Ne yapmamız gerekiyor? Kime başvurmamız gerekiyor? Nasıl ilerleriz? diye bu konuda aydınlatıldılar. Ne yapmamız gerektiğini söylediler. Bu konuda öğrenmiş olduk en azından. Öyle. Bu şekilde yardımcı oldular. (Görüşmeci VI)

Yapılan görüşmeler, destek sistemine hukuksal ya da psikolojik destek ve/veya bilgi almak amacıyla başvuran hayatta kalanların talep ettikleri destek haricinde farklı bir desteğe de ihtiyaç duyabileceğini bu yolla öğrendiklerini göstermiştir.

O destek hattı iletişim kurulacak olan dernekle olan ilk etkileşim olduğu için bence en önemli kısmı. Ve mesela benim bu süreçte hukuki süreç dışında aslında hukuki süreçten daha fazla ihtiyacım olan şey aslında psikolojik destekti. Ama mesela benim onu söylemek destek hattını aradığımda aklıma gelmemişti. Çünkü zaten destek hattının böyle bir şeyi [yönlendirmesi] yoktur diye düşünmüştüm. Ama mesela destek hattındaki kişi bunu söyledi bana ve ben üç beş saniye “aa evet ya, iyi ki söyledi” falan diye düşünmüştüm. Bu bence baya önemli. Yani

destek hattındaki insanın işinin ne kadar ehli olduğu önemli. Destek hattında olan kişi iyi bir psikolog, iyi bir sosyolog ya da sosyal psikolojiye meraklı biri [olmalı]. Yani bu tarz konulardan anlayan bir insan olmalı bence. Onun dışında o psikolojik destek meselesi öyle başlamıştı. "Aaa evet iyi olur" demiştim. (Görüşmeci II)

Psikolojik süreç daha sonrasında işin içine girdi. Onlar bana teklif etti psikolojik süreci. Onlar bana psikolojik süreç için ister misiniz diye sordular. Ben de "evet ya benim hiç aklıma gelmemişti" dedim ve öyle kabul ettim. Yani aslında bu danışma hattıyla olan 2 ya da 3 kez konuşmam oldu. (Görüşmeci II)

Yukarıdaki anlatılarda da görüldüğü gibi ihtiyaç duyulan destek hayatta kalanların maruz kaldığı cinsel şiddete göre değişkenlik gösterebilmektedir. Burada vurgulanması gereken nokta, destek sistemine ulaşan kişilerin beyan ettikleri ihtiyaçlarının dışındaki ikincil ihtiyaçlarının da destek ekibi tarafından tespit edilip başvuruyla paylaşılması ve başvurunun farklı destekler olduğu konusunda bilgi sahibi olmasıdır.

4.3. Sosyal Duygusal Güçlenme

• 4.3.1. Daha Az Yalnız Hissetme

2021 yılında destek sistemine telefon ile ulaşan hayatta kalanlar ve yakınlarının cinsel şiddet sonrası yaşamış oldukları yalnızlık hissiyatları en çok dile getirilen duygulardandır. Cinsel şiddet sonrası duygusal ve psikolojik açıdan öfke, korku, suçlanma ve dışlanmaya bağlı olarak

yalnızlık hissiyatı güçlü bir şekilde ortaya çıkabilmektedir. Yalnızlık hissiyatına bağlı olarak toplumsal hayatta kendini yalnız ve güvensiz hissetme gibi sonuçlar görülebilmektedir. Gerçekleştirilen etki araştırması sonucunda cinsel şiddetten hayatta kalan kişilerde sosyal ve duygusal tahribat açısından ilk ön plana çıkan konunun yalnızlık olduğu görülmüş ve bu başlık altında ele alınmıştır.

Ortaya çıkan veriler, destek sisteminin ve ardında işleyen sürecin hayatta kalanların yalnız hissetmelerinin önüne geçtiğini göstermiştir. Hayatta kalanların ve yakınlarının daha az yalnız hissetmelerinin en güçlü sebebi yargılanmadan kendilerini ifade edebilecekleri bir ortamın dernek tarafından sağlanmış olmasıdır. Görüşmecilerin neredeyse tamamı cinsel şiddet sonrası yakın çevreleriyle paylaşamadıklarını ilk kez profesyonel bir platformda paylaşma imkânı bulduklarını ifade etmektedir.

[B]en gerçekten yalnız olmadığımı hissettim. Çünkü çok aşırı yalnız hissediyordum, korkuyordum ve birilerinin var olduğunu duydum ya da buna ihtiyacım vardı bilmiyorum ama zaten kurum ilgilendi yani. Sonrasında da ilgilendi. (Görüşmeci I)

Onun dışında yani ben mesela kendimi çok iyi hissetmişim. Çünkü o zamana kadar - ne kadar arkadaşlarınızla konuşun, arkadaşlarınızın hepsi mücadelenin içinde olsun falan- işte ne bileyim... En sonunda insan tek başına kaldığında bazen okları kendisine

çevirebiliyor. O yüzden, dernekle konuşmak, onların feedbackleri [geribildirimleri] “evet ya yanında birileri de var, ben aslında yanlış bir şey yapmıyorum. Aslında zaten hiç yanlış bir şey yapmamıştım ama şimdi en azından bir şekilde rahatladım” bu şekilde çok büyük bir güçlenme bence bu. (Görüşmeci II)

[Y]alnız olmadığımı [hissettirdiler]. Beni sakinleştirdiler. O zaman çok çok stresliydim, beni sakinleştirdiler. Ailemin bana destek olmaya çalıştığını gösterdiler. Kendilerinin de ellerinden gelen her şeyi yapabileceklerini bana ifade ettiler. Samimi konuşmaları beni inandırdı ve beni de güçlendirdi. (Görüşmeci III)

Cinsel şiddet sonrası hayatta kalanlarda sıkça karşılan çaresizlik ve güvensizlik hissiyatının yarattığı yalnızlık destek sisteminin etkisi sayesinde en aza inmektedir.

Dayanışmanın yalnızlık hissiyatı karşısındaki güçlü etkisinin önemini vurgulamak kritiktir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda hayatta kalanların maruz bırakıldıkları cinsel şiddetin üçüncü kişiler tarafından anlaşılması ve haklarına erişimlerindeki yönlendirme desteği duygusal açıdan güçlenmelerini sağlayan birincil etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Ama benim o anki yaşadığım duygu, hissiyat ve iletişimim muhteşem ötesiydi. Yani bende bu duyguları uyandırdı. O yüzden bana hissettirdiği şeyleri size söylüyorum. Gerçekten muazzamdı anlatamam size yani o anki - nasıl anlatsam?- bir şeye çok susarsınız çölde, dudaklarınız çatlamıştır ve bir damla su gibi

geldi bana. Yani öyle bir şeydi. Çünkü gerçekten çok önemli bir soru sordunuz bence “Sizde uyandırdığı his neydi?” galiba öyle bir şey sordunuz. (Görüşmeci I)

Başvurmamış olsaydım ikinci ihtimal X’ti [STK adı]. Onları aramayı düşünüyordum. Oradan da bir şey çıkmayınca belki kendimi gerçekten sahipsiz hissederdim... Özetle şöyle söyleyeyim kendimi yalnız ve sahipsiz hissederdim. (Görüşmeci IV)

Sakin olmamda yardımcı oldular benimle konuşarak. Sakinleşmemi, bu konuda çok insanın olduğunu ama kimsenin cesaret edemediğini, bu konuda benim cesaret gösterdiğimi... (Görüşmeci III)

Yalnız olmadığımı anladım, hissettim. Oradan benimle görüşen X [Destek hattı uzmanı] vardı yanlış hatırlamıyorsam. Yalnız olmadığımı her konuda da destek olabileceğini - oldu da sağolsun- benimle paylaştı. Nasıl söyleyeyim kendimi daha güçlü hissetmeye başladım. Yani çabalarsam, uğraşırsam her şeyin üstesinden gelebileceğimi, yalnız olmadığımı ve insanların [bana] destek olmak için etrafımda olduğunu gördüm. (Görüşmeci III)

Hayatta kalanlar ve yakınları yalnızca destek hattıyla temasa geçtikleri noktada dahi kendilerini daha az yalnız hissettiklerini ifade etmekle birlikte, yapılan yönlendirmeler, hukuksal ve psikolojik süreçlerin etkisiyle daha güçlü hissettikleri ortaya konmuştur.

• 4.3.2. Sürece Devam Etme Gücü

Cinsel şiddet sonrası hayatta kalanlar ve yakınları kurumsal bir destek ihtiyacıyla sisteme erişmişlerdir. Bu destek daha önce de belirtildiği gibi hukuksal, psikolojik olabilmektedir. Hayatta kalanların şifalanması yalnızca destek sistemine ulaşip bilgi almak ve yönlendirme desteği almakla sınırlı kalmamaktadır. Cinsel şiddet sonrası ihtiyaç duydukları desteğe yönlendirilmek sürecin ilk adımındır. Dolayısıyla destek hattıyla ilk temasın sonrasındaki süreç de en az ilk adımı atmak kadar önemlidir. Yapılan görüşmeler, destek ekibinin yaptığı vaka takibinin hayatta kalanların süreci devam ettirebilme gücünü artırdığını göstermektedir.

Bilmiyordum, internetten araştırıyordum ama hani X [STK adı] ile mesela görüşmüştüm. X [STK adı] yardımcı olamamıştı bu konuyla ilgili... [B]ir şekilde gittiğim birkaç yer - X Belediyesi'nin vardı- belediyenin bir sıralaması varmış. Birkaç ay bekleyip öyle başlayabiliyormuş süreç. Hani böyle stresli durumlar yaşadıkça "herhalde olmayacak bu ücretsiz alan" dedim. Ama X'in [STK adı] olduğunu bilmiyordum oranın açılması çok güzel oldu yani. Çok zor olurdu muhtemelen bırakabilirdim o süreci. (Görüşmeci V)

Ama bence aynı olmazdı yani ben Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği yokken hem psikolojik olarak, hukuki olarak da yapacağım [şeyleri] ve birçok kişiyi araştırmış ve gitmişken sonuçta örgütlü bir grubun içerisinde olmak ve bu işi profesyonel olarak yapan insanlar olarak yapan, bu işi aktivizm olarak yapan; amacının gerçekten kadınların güç-

lenmesi üzerine olduğunu dernek içerisinde bu süreci yürütmek bana daha iyi hissettirdi. "İstemiyorum ya vazgeçeceğim" dediğim her anda "hayır ya vazgeçmiyorum" dememi sağlayan şey oydu bence. Yani okay ben araştırmıştım ama belki gitmezdim. Yani biraz insan psikolojisiyle de alakalı bir şey ama örgütlülükle de alakalı bir şey. Sporu tek başına evdeyken yapmak istemezsiniz ama bir kursa yazılırsınız - parayla da ilgili bir şey değildir aslında- gitmek zorunda kalırsınız. Biraz böyle bir şey yani itici güç gibi bir şey oldu. Benim vazgeçmememi sağlayan şey kesinlikle benim dernekle iletişime girmemdi. (Görüşmeci IV)

Çok ilgilendiler, yani o kadar ilgilendiler ki gerçekten kendi başıma yapamayacağımı düşünüyordum. Hani şöyle örneğin gönüllü avukata ihtiyacım vardı ve bunun X şehrinde olması gerekiyordu. Birçok yer arayacağını söyledi, bakacağını söyledi. Yani X [şehir adı] Baro Başkanı ile bile görüştük. O bile böyle okayleyip okayleyip tamam deyip daha sonra salmıştı konuyu. Bu destekte üstüne düşüldü, bir kere konuştuk X'le [Destek hattı uzmanı] ama dedi ki "şu an bulamadım ama bırakmayacağım biraz daha uğraşacağım" falan dedi. Bir hafta sonra olumlu bir cevapla döndü. Gerçekten uğraştıklarını hissettirdim yani ve öyle bir noktada yani bu tür olaylarda insan dışarıyı çok yönetemiyor ve yardıma ihtiyaç duyuyoruz yani o alanları çok güzel karşıladılar. (Görüşmeci V)

Cinsel şiddet sonrası destek başvurusunda bulunma kararsızlığı yaşayan kişilerin atmış oldukları ilk adım süreci ilerletme konusunda güçlendirici olmaktadır. Yapılan görüşmelere de yansıyan bu konu, hayatta kalanların hukuki ve şifalanma süreçlerinde daha az yalnız ve daha

güçlü hissetmelerinin de bir sonucu olarak süreçten vazgeçemediklerini göstermektedir.

4.4. Ekonomik Koşulların Engel Olmaktan Çıkması

Destek sisteminin hayatta kalanlar için bir diğer kritik etkisi ise faydalanılan desteklerin ücretsiz sağlanıyor oluşudur. Cinsel şiddet sonrası kurumsal bir destek talep eden hayatta kalanların sosyo-ekonomik düzeyleri farklılık gösterebilmektedir. Ekonomik kaygılardan dolayı hukuki ve psikolojik desteklerin ücretlerini karşılamayacak durumda olan kişiler, daha fazla yalnız hissedebilmektedir. Bunun bir sonucu olarak hayatta kalanlar haklarını aramaktan veya hukuki süreci başlatmaktan endişe duyabilmektedir. Öte yandan, cinsel şiddet sonrası şifalanma süreçlerinde ücretsiz psikolog desteği bulma konusunda zorluklar yaşanabilmektedir. Etki araştırmasından elde edilen veriler de bu konuyu doğrular niteliktedir.

Birincisi cinsel şiddet ve cinsel travmalarıma dair faydalanılabilecek ücretsiz bir danışmanlık biriminin olduğunu bilmek iyi geldi. Açıkçası uzmanla sohbetimiz bana iyi geldi yani. Hani onun kendi uzmanlığına, - nasıl diyeyim- konuya vakıf, nasıl danışmanlık yapılacağını biliyor. Benimle görüşmesi gayet güzeldi, o çok hoşuma gitti. Bir de oradan yola çıkarak diyebilirim ki ben çevremdeki insanları bu derneğe artık yönlendirebilirim. (Görüşmeci IV)

Söyle, gerçekten yalnız olmadığımı hissettim.

İşte o alanın açıklığı çok güzeldi. Aslında bir noktada psikolojik bir destek de sundu burası. Kaygılarım, korkularım hem işte avukat nasıl olacak maddi durumumda zorlanıyorum gibi o alan çok yardımcı oldu. Hem psikolojik açıdan hem de maddi açıdan da çok yardımcı oldular. Çünkü dışarıda bir avukat tutmak bizim konumuzla ilgili otuz bin liralarda iken gönüllü bir avukat bulundu. (Görüşmeci V)

Ekonomik kaygıların hayatta kalanlar üzerinde geri adım attırıcı bir etkisi olması göz ardı edilemez boyuttadır. Ancak burada vurgulanması gereken nokta ücretsiz hukuki ve psikolojik destek sağlayan kurumlara nasıl ulaşacağını bilmeyen hayatta kalanlar için destek sisteminin bir yönlendirme merkezi olduğudur. Yapılan görüşmelerde, hayatta kalanlar destek sistemine ulaşana kadar başvurabilecekleri ücretsiz alanlardan haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konunun görünürlüğü destek sistemi bilinirliği ve erişilebilirliğinden geçmektedir. Öte yandan, hayatta kalanlara sağlanan ücretsiz hukuki bilgilendirme, ücretsiz avukat ve psikolog desteğinin yalnızca İstanbul içi değil, İstanbul dışındaki illerde de sağlanabilindiğinin altı çizilmelidir.

4.5. csdestek.org'un Etkisi

CŞMD, 2020 yılı Şubat ayında lansmanı yapılan csdestek.org web sitesi ile hayatta kalanlara destek olmayı sürdürmektedir. csdestek.org hem hayatta ka-

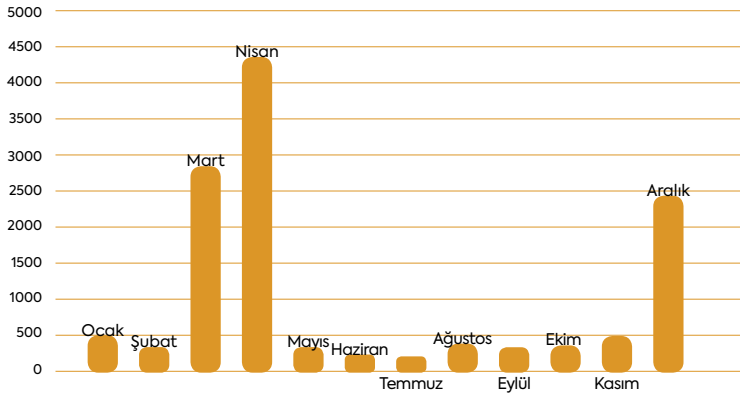
lanların hakları, başvuru mekanizmaları ve kendilerini nasıl destekleyebilecekleri konusunda bilgiler içermekte hem de hayatta kalanların başvuru yapabileceği, düzenli olarak güncellenen İstanbul Birimler Haritasını yaygınlaştırmaktadır. csdestek.org'un etkisini anlayabilmek için başvurulan yöntemlerden ilki web sitesinin her bir sayfasında yer verilen bir veya iki soruluk anketler ve web sitesine ait google istatistikleri olmuştur. Ancak web sitesinin ziyaretçi rakamları düşüldüğünde oldukça az sayıda kullanıcının anketleri yanıtladığını belirtmek gerekir. Bu nedenle bu bölümde ana veri kaynağı olarak google istatistik verileri kullanılmıştır. Bu istatistikler değerlendirilirken 1 Ocak 2021 - 31 Aralık 2021 zaman aralığı dikkate alınmıştır.

dirilirken 1 Ocak 2021 - 31 Aralık 2021 zaman aralığı dikkate alınmıştır.

• 4.5.1. Google İstatistik Verilerinin Analizi

Google istatistik verilerini kullanmak bize web sitesinin bilinirliği, tanınırlığı ve dolayısıyla yaygınlığına dair fikir vermektedir. Buradan hareketle web sitesinin etkisini bilinirliği ve kullanım yaygınlığı ile anlamaya çalışmak bu bölümün amacıdır. Bu bölümde ayrıca geçen yılın verileri ile karşılaştırmalı bir analiz yapılarak 2020 yılından 2021 yılına nasıl bir değişim olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla bakılacak olan ilk veri web sitesinin toplam ziyaretçi sayısıdır.

Toplam Ziyaretçi

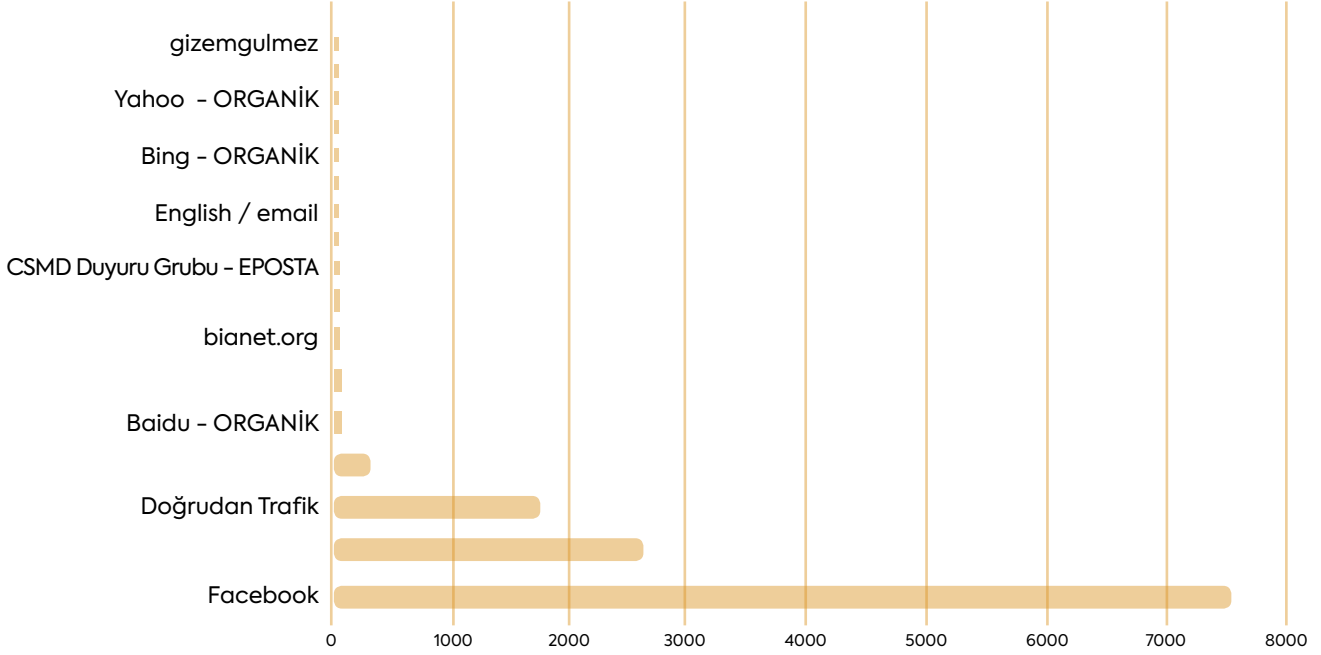
Grafik 11: Toplam Ziyaretçi Sayısı

Ay	Ziyaretçi
Ocak	473
Şubat	332
Mart	2,849
Nisan	4,337
Mayıs	332
Haziran	223
Temmuz	205
Ağustos	372
Eylül	317
Ekim	347
Kasım	476
Aralık	2,449
Toplam	12,712

Grafik 12: Aylara Göre Toplam Ziyaretçi Sayısı

Yukarıdaki tablo ve grafikte görüleceği gibi 2021 yılında web sitesini 12.712 kişi ziyaret etmiştir. 2020 yılındaki ziyaretçi sayısı 35.000 iken, 2021 yılında 12.000'e düşmüştür. Ancak 2020 yılındaki 35.000 ziyaretçi rakamının 20.000'inin yapılan reklam kampanyası üzerinden geldiği görülmektedir. Bu durumda 2020 yılı kampanya hariç net ziyaretçi rakamı 15.000'dir. Bu durumda da %20 bir azalma söz konusudur. Yine grafiğe bakıldığında Mart ve Nisan aylarında ziyaretçi oranında bir artış görülmektedir. Bu artışın o dönem yürütülen reklam kampanyalarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir.

Kaynak

Grafik 13: Web Sitesine Erişim Kaynakları

Ziyaretçilerin %60'ı Facebook üzerinden siteye ulaşmıştır. Siteye Facebook üzerinden ulaşan ziyaretçilerin çoğunlukla reklam yoluyla geldiği düşünülmektedir. Ziyaretçilerin toplam %63,59'u Facebook+Twitter+Instagram+Youtube mecraları yani sosyal medya aracılığıyla siteye ulaşmıştır. Kullanıcıların %14'ü "Doğrudan Trafik" şeklinde yani internette arama yapmaksızın doğrudan sitenin adresini tarayıcısına yazarak siteye ulaşmıştır. Google-Yahoo-Bing vb. arama motorlu üzerinde "Organik" yani reklam dışı ve anahtar kelime yazarak arama yaparak siteye ulaşan ziyaretçilerin toplam oranı %21'dir. Diğer sitelerden yönlenerken gelen ziyaretçi oranı %3,4'tür.

2020 yılında siteye ziyaretçi sağlayan en büyük kaynak olan Facebook, 2021'de de benzer bir oranla en değerli kaynak konumundadır. Bu da, iletişim faaliyetlerinde Facebook mecrasının önemini altını çizmektedir.

2020 yılında doğrudan trafik ile (site-nin adresini bilip, internet tarayıcısına "csdestek.org" yazarak) gelen ziyaretçi oranı %18'den %14'e gerilemiştir. Bu da csdestek.org alan adının bilinirliğinin unutulma eğilimine girebileceği riskini hatırlatmaktadır.

2020 yılında "CSMD E-posta Duyuru Grubu" içindeki e-posta üzerinden siteye yönlenen ziyaretçi sayısı 42 iken bu sayı 2021'de 31'e gerilemiştir. Bu durum;

e-posta grubu ile iletişimin güçlendirilmesi gerekliliğine dikkat çekebilir.

İki yıl arasındaki en büyük göze çarpan değişim; arama motorları üzerinden organik olarak (reklam dışı, sadece anahtar kelimeler ile arama yaparak) siteye erişim sayılarında ortaya çıkmaktadır; 2020 yılında siteye bu şekilde ulaşan ziyaretçi oranı %1,8 iken, 2021 yılında bu oran %21'e çıkmıştır. Bu da; sitenin, arama motorları tarafından rutin bir şekilde ziyaret edilip, içeriğinin olumlu bir şekilde kabul görüp endeksleniyor olduğunu göstermektedir. Sitede bulunan içerik çeşitlendirmeye devam edildiği sürece zaman içerisinde bu oranın daha da artması beklenebilir. Site, ne kadar organik arama ile erişilebilir olursa ileriki dönemlerde reklam kampanyalarına o kadar az ihtiyaç duyulacağı belirtilmelidir. Öte yandan bu yıl teknik zorluklar nedeniyle bir veri seti olarak edinilemeyen anahtar kelime verisi ile organik aramada karşılaştığımız artış anlamlı hale getirmek mümkün olacaktır.

Bununla birlikte web sitesini ziyaret eden kullanıcıların sitede izledikleri rota, siteyi ziyaret ederken nasıl bir eğiliminde oldukları da sitenin etkisine dair fikir vermektedir. Bu amaçla siteyi ziyaret eden kullanıcıların ilk ziyaret ettikleri sayfa, buradan hangi sayfaya geçtikleri ve siteden çıkış sayfalarına bakılmıştır. Bu

eğilimi aşağıdaki üç grafikten de takip etmek mümkün.

2020 yılındaki en çok ziyaret edilen açılış sayfası 1240 kişi ile “Acil Destek Durumları” sayfası iken, bu sayfa 2021 yılında 937 kişiye gerilemiştir. Bunun yanı sıra, 2020 yılında sadece 178 kişinin ziyaret ettiği açılış sayfası olan “Cinsel Şiddet Tanımı Türleri Kavramlar” başlıklı sayfayı 2021 yılında 1183 kişi ile en çok ziyaret edilen açılış sayfası olmuştur. Bu durum, kişilerin acil destek yerine, kavramsal konu ve tanımlarla ilgili daha fazla arama yaparak siteye erişmeye başladığını göstermektedir. Bu bağlamda site; bilgiyi sunma adına da tercih edilmeye başlamıştır. Ancak acil destek durumları sayfası üzerinden siteyi ziyaret eden kişi sayısındaki büyük azalma; araştırılmaya değer görülmektedir.

Ziyaretçilerin siteye giriş yaptıktan sonra en çok “Cinsel Şiddet Tanımı Türleri” sayfasına, ikinci olarak da “Acil Destek Durumları” sayfasına girmiş olmaları, bilgi edinme ve destek talep etme eğiliminde olduklarını göstermektedir. 2021 yılı verilerine ait gezinme sıralaması eğilimi (ikinci sayfa) 2020 ile aynı olduğu için, siteyi ziyaret edenlerin bilinçli bir şekilde bilgi alma ve destek talep etme ihtiyacının devam etmekte olduğu gözlenmektedir.

T1 tablosunda 1444 kişinin siteye ana-sayfadan giriş yaptıkları bilinmektedir. T2 tablosunda da çıkış sayfası yine aynı anasayfa olan 1091 kişi bulunduğu düşünülürse yalnızca aradaki fark olan 353 kişinin anasayfa üzerinden siteye giriş yaptıktan sonra diğer bir sayfaya yönelerek site içinde gezinmeye devam ettiği gözlenmektedir.

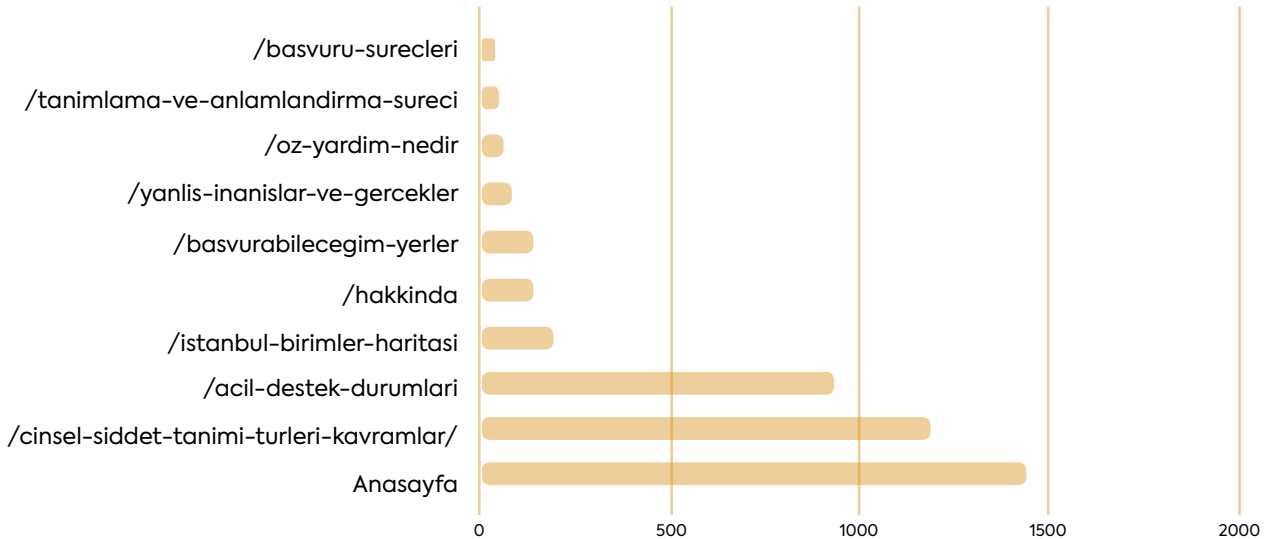
2020 yılında sadece 372 kişi “Cinsel Şiddet Tanımı Türleri Kavramlar” sayfasını ziyaret ettikten sonra siteden ayrılmış durumda iken, bu rakam 2021 yılında 1202 ziyaretçiye çıkmıştır.

Ayrıca; 2020 yılında hemen hemen kimse “Cinsel Saldırıya Maruz Bırakıldım”

sayfasını ziyaret etmemişken 2021 yılında bu sayfayı ziyaret eden ve sonrasında siteden çıkış yapan kullanıcı sayısı 47 kişi olmuştur. Bu eğilim, sayfanın cinsel şiddetten hayatta kalanlar ve yakınları tarafından kullanılmaya başladığı şeklinde de değerlendirilebilir.

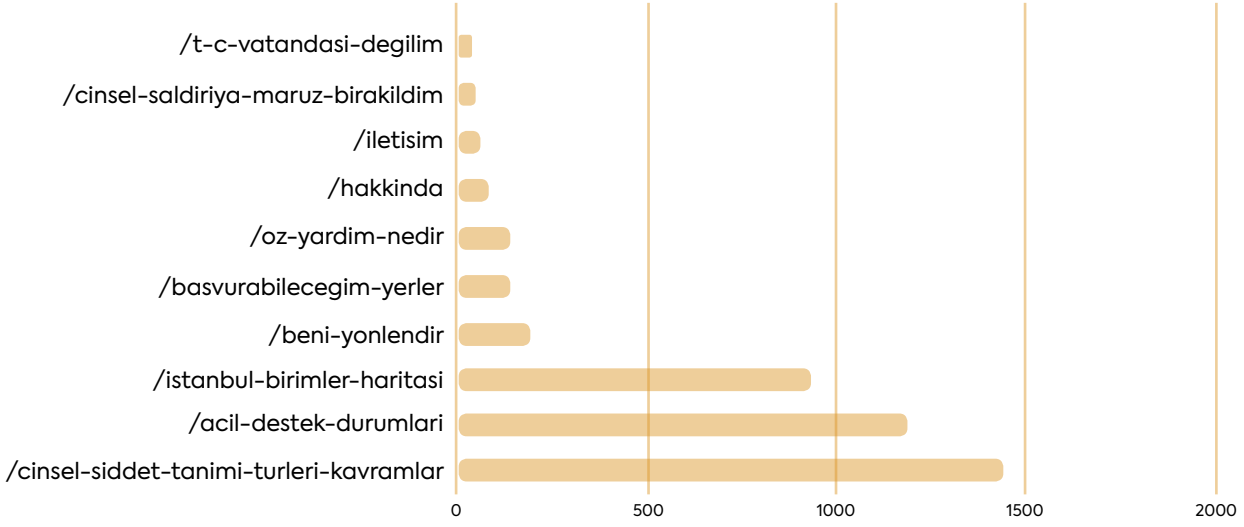
2021 yılında; sitedeki “Başvurabileceğim Yerler” ve “Beni Yönlendir” sayfaları hemen hemen hiçbir ziyaretçinin sitede gezindiği son sayfa olmamışken, 2020 yılında yaklaşık 419 ziyaretçi söz konusu iki sayfayı ziyaret ettikten sonra siteden ayrılmıştır. Bu da; site üzerinden derneğe ulaşıp destek için temasa geçen kişi sayısının 2021 yılında azalmış olabileceğini düşündürmektedir.

T1 - Açılış Sayfası

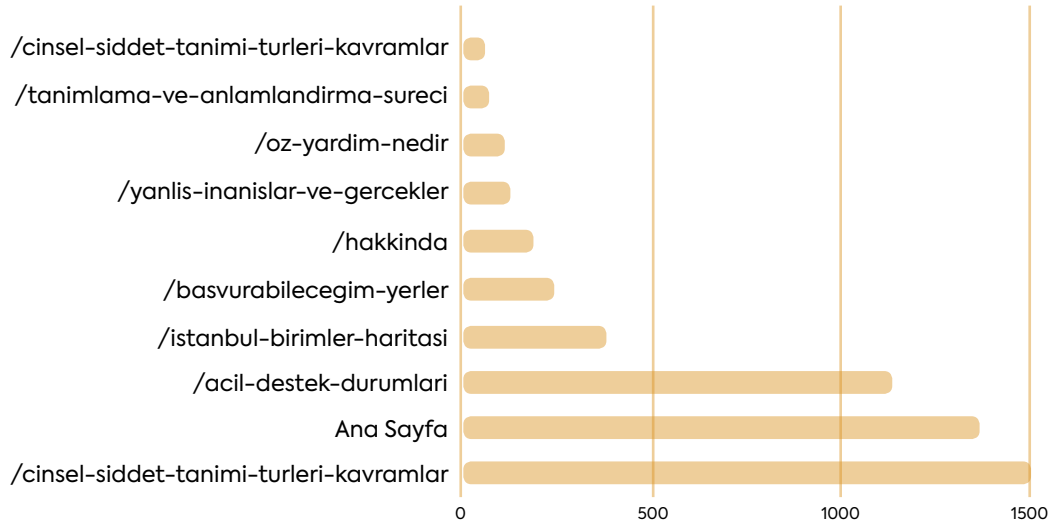
Grafik 14: Web Sitesi Açılış Sayfası

T3 - “İkinci Sayfa”

Grafik 15: Web Sitesi İkinci Sayfa

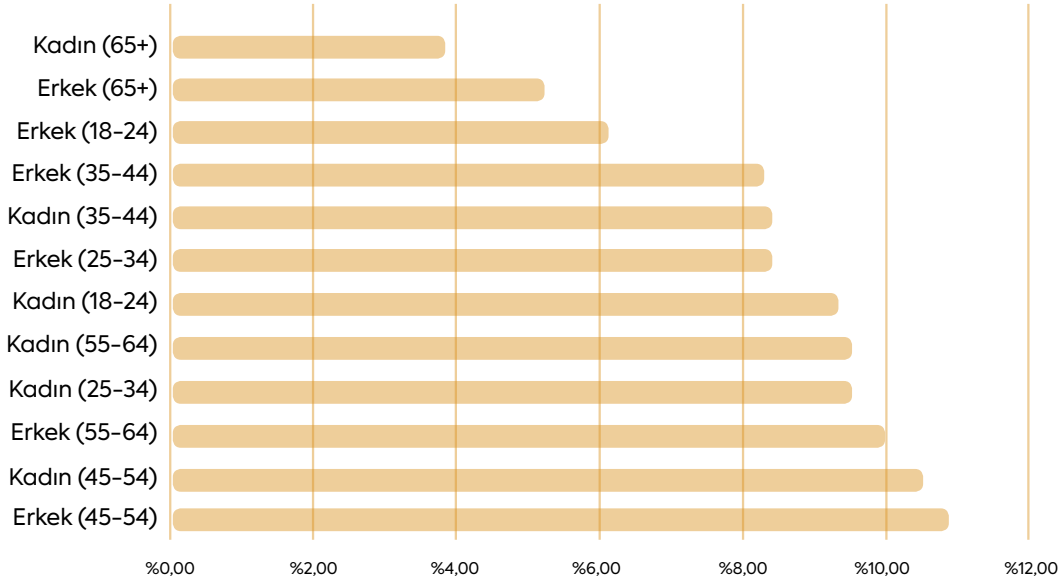
T2 - “Çıkış Sayfası”

Grafik 16: Web Sitesi Çıkış Sayfası

Siteyi ziyaret eden kullanıcıların demografik özelliklerine bakıldığında ise ilk odaklandığımız yaş ve cinsiyet değişkeni olmuştur. Bu sınıflandırma google istatistik sisteminin kullandığı kategorizasyon (ikili cinsiyet, ve yaş aralıkları) baz alınarak yapılmıştır.

T4 “Demografi”

Grafik 17: Erişim Sağlayanların Yaş Skalası

Yukarıdaki grafik tarayıcısından yaş ve cinsiyet bilgileri Google tarafından algılanabilen 6525 kişi üzerindeki dağılımı göstermektedir. Site geneline de uyarlanmış olduğu düşünülebilir. Dağılımın %49’u erkek, %51’i kadın olarak algılanmış ziyaretçilerden oluşmaktadır.

2020 yılında %47 olan erkek ziyaretçi oranınının 2021 yılında %49’a çıktığı, aynı şekilde de %53 olan kadın ziyaretçi oranınının %51’e gerilediği görülmektedir.

Kadın (55-64) profilindeki ziyaretçi oranı %2 azalmıştır.

Kadın (35-44) ve Kadın (18-24) profilindeki ziyaretçi oranları %2 artmıştır.

Kadın (45-54) profilindeki ziyaretçi oranı değişmemiştir.

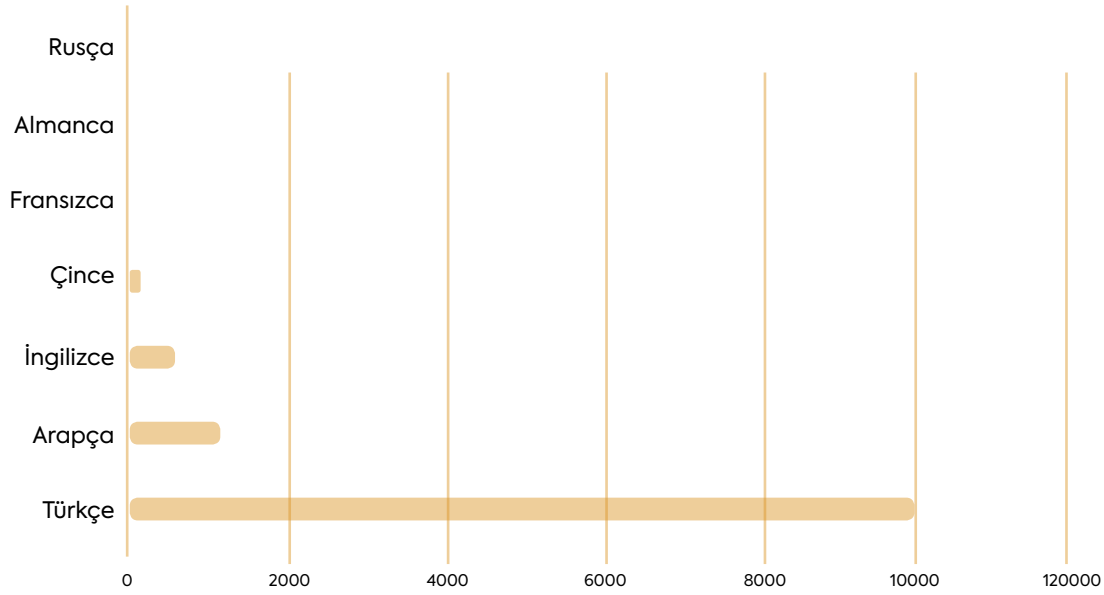
Kadın (25-34) profilindeki ziyaretçi oranı %1 artmıştır.

Bu durum; siteye daha çok 18-44 yaş arası kadın profilinin ilgi göstermeye başladığını işaret edebilir.

Bir diğer demografik veri ise kullanıcıların coğrafi dağılımıdır. Ziyaretçilerin %31’i İstanbul, toplamda ise %55’i İstanbul-Ankara-İzmir şehirlerinden gelmişlerdir. Ziyaretçilerin %45’i ise üç büyük şehir dışındadır. En çok ziyaretçi barındıran ilk 7 şehir her iki senenin tablosunda da değişmemiştir. Bu sebeple de ilk 7 şehir verisi “7 Büyük Şehir” olarak kabul edilirse; 2020 yılında toplam ziyaretçilerin %71,9’u “7 Büyük Şehir” bölgesinden gelmişken; 2021 yılında bu oran %75,4’e çıkmıştır. Bu da, derneğin bilinirliğinin büyükşehirler dahilinde artmakta olduğunu göstermektedir.

Son olarak 2021 yılında siteye eklenen çoklu dil seçeneğinin kullanım oranlarına bakılmıştır (Türkçe, İngilizce, Arapça ve Kürtçe). Bu veri ziyaretçilerin siteye erişmek için kullandığı cep telefonu / tablet / bilgisayarın diline göre derlenmiş verilerdir. Türkçeden sonra site en yaygın olarak İngilizce ve Arapça dillerinde ziyaret edilmiştir.

T8 - “Ziyaretçi Dili”

Grafik 18: Web Sitesinde Kullanılan Dil

Ziyaretçi Dili	Kullanıcı	Kullanıcı (%)
Türkçe	10030	%84,27
Arapça	1124	%9,44
İngilizce	562	%4,72
Çince	94	%0,79
Fransızca	37	%0,31
Almanca	37	%0,31
Rusça	18	%0,15

Grafik 19: Web Sitesi Kullanıcı Dili

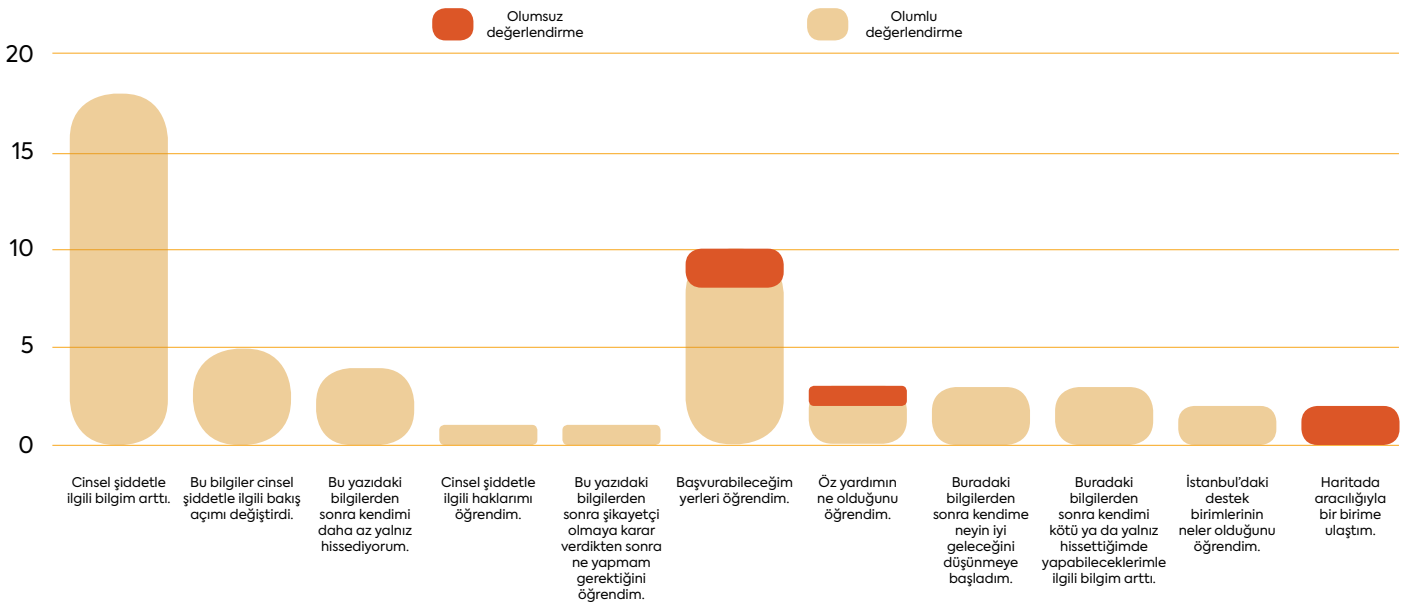
• 4.5.2. Web Sitesi Kullanıcı Anketi Sonuçları

Csdestek.org web sitesinin yarattığı etkiyi anlayabilmek amacıyla web sitesinin sayfalarına dağıtılmış etki anketi geçen yıl olduğu gibi bu yıl da düşük bir doldurulma oranına sahip olmuştur. Ayrıca her bir sayfada birbirinden oldukça farklı doldurulma oranlarına rastlanmıştır.

Anket sonuçlarına bakıldığında “Cinsel şiddetle ilgili bilgim arttı” ifadesine 18 kişi yanıt vermiş ve katılımcıların 16’sı (%89) olumlu değerlendirme yapmıştır. “Bu bilgiler cinsel şiddetle ilgili bakış açımı değiştirdi” sorusuna ise 5 kişi yanıt vermiş ve katılımcıların tamamı olumlu yönde görüş bildirmiştir. Bu iki soru web sitesinin cinsel şiddet konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyine katkısı hakkında yorum yapmaya imkân tanımıştır. Bunun yanında, “Bu yazıdaki bilgilerden sonra ken-

dimi daha az yalnız hissettim” ifadesini 4 kişi değerlendirmiş ve tüm katılımcılar olumlu yanıt vermiştir. 3 katılımcı yapabileceklerine dair bilgisindeki değişime yönelik değerlendirme yapmış ve tüm katılımcılar bilgilerinin arttığını belirtmiştir. Web sitesinin önemli bir pozitif etkisi de cinsel şiddet sonrası başvuru yapılacak birimler hakkında bilgi edinmektir. Bu konuda 10 yanıt ulaşılmış ve katılımcıların 8’i (%80) olumlu yanıt vermiştir. Ayrıca İstanbul’daki birimlerin neler olduğunu web sitesi aracılığıyla öğrendiğini söyleyen 2 kişi (yanıt verenlerin tamamı) olmuştur. Ancak İstanbul Birimler Haritası aracılığıyla bir yere ulaştınız mı sorusuna 2 kişi (yanıt verenlerin tamamı) olumsuz yanıt vermiştir. Aşağıdaki tablo ile tüm anket soru ve yanıtlarına yönelik genel bir bakış sunulmaya çalışılmıştır.

csdestek.org kullanıcı anketi

Grafik 20: csdestek.org Kullanıcı Anketi Sonuçları

5. Sonuç

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hayatta kalanlar ve yakınlarını desteklemek, güçlendirmek ve haklarına erişimlerini sağlamak amacıyla yürütmüş olduğu destek çalışmalarının 2021 yılındaki etkisinin ölçüldüğü bu araştırmada öncelikle dernek ekibinin veritabanına işlediği demografik veriler analiz edilmiştir. Ardından destek sisteminin etkisi ve yine bu sistemin parçası olan csdestek.org web sitesinin etkisi değerlendirilmiştir. Bu veriler ışığında, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin yürütmekte olduğu destek sistemi hakkında bir takım sonuç ve önerilere ulaşılmıştır. Ortaya çıkan sonuç ve öneriler, destek sisteminin geliştirilerek etkisinin artırılması adına derneğe bir yol haritası oluşturacak nitelikte sunulmuştur.

Bu noktada 2021 yılı verileri; cinsel şiddetten hayatta kalan kişilerin yetişkin ve çocuklardan oluştuğunu, cinsel şiddetle ilgili başvuruların Türkiye'nin farklı illerinden ve hatta Türkiye dışı ülkelerden de geldiğini göstermektedir. Bu veri 2021 yılında "başvurucu" kavramıyla ele alınmıştır. Çünkü başvurucunun hayatta kalanın kendisi mi yoksa yakını mı olduğu

veritabanından ayırt edilememektedir. Ancak farklı coğrafi bölgelerden başvuru alındığını ve tahmin edileceği gibi en çok başvuru alınan ilin İstanbul olduğu söylenebilir.

Başvuru esnasında hayatta kalanlar ve yakınlarına cinsiyete ilişkin soru sorulmamaktadır. Başvurucuların görüşme esnasında beyan ettiği cinsiyetlerin ikili cinsiyet sisteminin ötesinde çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Böylece, ikili cinsiyet sisteminden ziyade başvuru yapanların cinsiyet kimliklerini özgürce beyan edebildikleri bir ortam yaratılmıştır.

Veritabanından cinsel şiddet sonrası derneğe başvuru yapanların yüksek oranda hayatta kalanlar olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer dikkat çekici veri ise cinsel şiddete maruz bırakılan çocukların neredeyse üçte bir oranında derneğe doğrudan kendilerinin ulaştığıdır.

Veritabanı ve görüşmeler aracılığıyla ulaşılan bir diğer sonuç ise cinsel şiddetin tek bir biçimde olmadığı, çeşitli biçimlerde görülebildiği ve çoğu zaman çoklu şekillerde de ortaya çıktığıdır.

Destek sistemine ulaşan hayatta kalanlar ve yakınlarının derneğe ulaşma biçimleri de kritiktir. Telefon ve mail aracılığıyla ulaşan başvuru-cuların büyük bir kısmı destek sisteminden haberdar olmadıklarını, bir yakını ve internet aracılığıyla böyle bir kanalın varlığından haberdar olduklarını belirtmiştir. Bu veri, destek sisteminin bilinirliği ve erişilebilirliğinin artırılmasının önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Öte yandan, destek hattı numarasının derneğin web sayfasında yer almaması erişimi engelleyen faktörler arasındadır.

Öte yandan, destek hattının ucundaki uzmanların etkisi sisteme erişen başvurular açısından pozitif etkinin en çok açığa çıktığı yerdir. Yapılan görüşmelere de sıkça yansıyan bu durum, ilk görüşmeyi sağlayan uzmanın deneyimi ve profesyonelliğinin hayatta kalanların hukuki ve psikolojik süreçlerine doğrudan yansıdığını göstermektedir.

Destek hattını ilk kez arayan başvuru-cuların, cinsel şiddet sonrası içinde buldukları negatif duygu durumlarının kısmen ortadan kalktığı ve daha az yalnız hissettiği görülmüştür. Bununla birlikte, görüşmecilerin destek hattını arayarak ilk teması sağladıkları uzmanın üslubuna ve yaklaşımına oldukça önem verdiği anlaşılmıştır. Karşılaştıkları yaklaşımın

kendilerini daha güçlü hissetmeleriyle son derece bağlantılı olduğunun altını çizmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde, hayatta kalanlar ve yakınlarının talep ettikleri desteğin yanı sıra farklı ihtiyaçlarının da olabileceğini destek hattı uzmanı aracılığıyla keşfettiklerini göstermektedir. İlk görüşmeden sonra bilgi ve yönlendirme desteği alan başvuru-cuların, farklı kurum ve birimlere yönlendirildikten sonra destek hattı uzmanı tarafından sürecin gidişatına dair takip aramalarının yapılması destek sisteminin yine bir diğer kritik noktası olarak ortaya çıkmıştır. Bilgi ve yönlendirme desteği alan başvuru-cuların ilk görüşmeyi yaptıkları uzman tarafından süreç içinde yeniden aranması pozitif bir etki yaratırken, ilk görüşme dışında düzenli arama sağlanmayan başvuru-cular üzerinde negatif bir etki yarattığı görülmüştür. Yapılan görüşmeler, ilk görüşmenin ardından yeniden iletişime geçilen hayatta kalanların, süreci [hukuki-psikolojik] devam ettirme gücü bulduğunu, en zorlandıkları anda bile destek sistemi uzmanıyla yeniden görüşünce gerekli gücü kendilerinde yeniden bulduklarını ve daha az yalnız hissettiklerini göstermiştir. Bu durum, ilk aramanın ardından takibi düzenli yapılamayan hayatta kalanlar için tam tersi şekilde ortaya çıkmıştır.

Destek sistemi aracılığıyla sağlanan desteklerin ücretsiz olması hayatta kalanlar üzerinde görülen bir diğer pozitif etkidir. Danışma, hukuki ve psikolojik desteklere ücretsiz bir şekilde erişemeyen başvuruvcuların, destek sistemini arayarak yalnızca İstanbul değil Türkiye'nin farklı bölgelerinde ilgili birim ve kurumlara ücretsiz olarak yönlendirildiği görülmüştür. Yapılan görüşmeler, hayatta kalanlar ve yakınlarının ekonomik koşullar nedeniyle hukuki ve psikolojik desteklerden yararlanamamalarının, yargı süreçlerinden vazgeçmelerine ve yalnızlaşmalarına sebep olduğunu göstermektedir. Bu noktada, destek sisteminin ücretsiz alanlara yaptığı yönlendirmeler, başvuruvcuların hem güçlenmesine hem de bu alanda çalışan STK ve diğer kurumları tanımalarına imkân sağlamaktadır.

Telefon ve e-posta aracılığıyla destek sistemine ulaşan başvuruvcular için destek hattının faal olduğu saat aralıklarında arayıp ulaşabilmeleri ve her defasında aynı uzmanla görüşmelerinin önemli olduğu söylenebilir. Böylece maruz bırakıldıkları cinsel şiddete dair her defasında kendilerini yeniden ifade etmiyor oluşları hayatta kalanlar ve yakınları üzerinde pozitif bir etki yaratmaktadır. Son olarak, destek sisteminin etkisiyle şifalanan hayatta kalanların, cinsel şiddete maruz

birakılan diğer kişilerle dayanışma içine girmek istedikleri ve hatta dernek gönüllüsü olarak destek sağlamak istedikleri görülmüştür.

Son olarak csdestek.org'un kullanıcıları üzerindeki etkiye ya da bir başka deyişle yaygınlığı ve bilinirliğine bakıldığında 2021 yılında 12.712 kişinin siteyi ziyaret ettiği görülmektedir. Bu ziyaretçi sayısının büyük oranda 2021 Mart ve Nisan ayında gerçekleşmiş olması reklam kampanyaları ile sitenin ziyaret edilme sıklığı arasındaki ilişkiye işaret etmektedir. csdestek.org'un ziyaretçileri açısından ise facebook ana kaynak olurken (Facebook reklamları büyük oranda) doğrudan trafikle sitenin ziyaret oranı %14 iken organik arama ile siteye gelenler %21'dir. Organik arama 2020 yılına oranla büyük bir artış eğiliminde olmuştur.

Siteyi ziyaret edenlerin büyük oranda 18-44 yaş grubu kadınlar olduğu ve en yoğun İstanbul Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerden ziyaretçi geldiği görülmüştür. Son olarak 2021 yılında başlatılan bir uygulama olarak csdestek.org'un farklı dil (Arapça, Kürtçe, İngilizce, Türkçe) seçeneklerine sahip olmasına ilişkin analiz göstermiştir ki Arapça (%9,4) ve İngilizce (4,7) Türkçe'den sonra en çok tercih edilen seçenekler olmuştur.

6. Öneriler

2021 destek sisteminin hayatta kalanlar ve yakınları üzerindeki etkisinin araştırıldığı bu çalışmanın sonuçları, sistemin daha iyi bir noktaya taşınması adına öneri geliştirmeyi mümkün kılmıştır.

Destek sistemine ulaşan başvuru sahiplerine ilişkin temel demografik verilerde hayatta kalanlar ve hayatta kalanın yakını ayrımının daha net yapılması, çocuk ve yetişkin verilerinin ayırt edilebilir düzeye getirilmesi önerilmektedir. Öte yandan, hayatta kalanlar ve/veya hayatta kalanlar adına başvuru yapan yakınlarının demografik bilgilerinin ayrıştırılması sistemin sürdürülebilirliği ve geliştirilebilirliği açısından önemli görülmüştür.

Yapılan etki araştırması sonucunda destek hattına ulaşamayan ve destek hattına ne zaman ulaşabileceklerini bilmeyen başvuru sahiplerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna istinaden destek hattının aktif olduğu saat ve günlerin daha açık bir şekilde web sitesi üzerinden paylaşılması önerilmektedir. Bu noktada da destek hattının 7/24 açık olan bir acil müdahale hattı olmadığı vurgusu hayatta kalanlar ve yakınları tarafından oluşabilecek negatif algının önüne geçecektir.

Etki araştırması sonuçlarına göre destek sisteminin bilinirliğinin oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği kapsamında yürütülen destek çalışmalarının bilinirliğine ve erişilebilirliğine yönelik çalışmaların artırılması daha çok hayatta kalan ve yakınının destek sistemine ulaşmasının önünü açacaktır.

Destek hattının ucundaki uzmanların üslubunun cinsel şiddet sonrası hayatta kalanlar için son derece önemli ve sürecin gidişatı için belirleyici olduğu görülmüştür. Bu noktada destek hattındaki uzmanın sosyal hizmet uzmanı olup olmadığı fark etmeksizin sosyal hizmet görüşme tekniklerini biliyor ve uyguluyor olması kritiktir. Bu konuda sistem uzmanlarının aldığı süpervizyon desteği daha sistemli hale getirilmelidir.

Öte yandan, destek sisteminin daha koordineli hale gelebilmesi için destek hattı uzmanlarının şu an gerçekleşenden daha sık (on beş günde bir gibi) bir araya gelerek iletişimlerini sürdürmeleri önerilmektedir.

Sonuç kısmında da belirtildiği gibi uzman tarafından hayatta kalanların destek sürecindeki takibinin yapılmasının etkisi yüksektir. İlk başvurunun yapılmasının ardından hayatta kalanların sistematik bir şekilde aranması önem taşımaktadır. Takip araması sistemi destek hattı uzmanları tarafından düzenli aralıklarla sağlanmalıdır. Takip aramaları var ancak sistemli değilse, sistemli bir hale getirilmesi önerilmektedir.

Öte yandan, destek sistemine başvuru yapan hayatta kalanlar ve yakınlarına sürecin gidişatı ile ilgili bilgilendirme yapılarak, başvurularının dernek tarafından ne şekilde ve ne zaman kapatılacağı/sonlandırılacağı hakkında, belki de ilk temasta ön bilgi verilmelidir.

Hayatta kalanlar ve yakınlarına destek olmak için geliştirilmiş bir diğer müdahale olarak cdestek.org web sitesine bakıldığında ise ilk dikkat çeken sonuç web sitesi ziyaretçi sayısının geçen yıla oranla düşme eğiliminde olduğu ve web sitesinin bilinirliğinin artması için hâlâ reklam kampanyası desteğinin gerekli olduğudur. Ayrıca sitenin farklı dil seçeneklerini kullanıcılara sunduğu 2021 verileri farklı dillerde sitenin kullanılmaya başladığını göstermiş olmakla birlikte henüz bu kullanım oranlarının yeterli düzeye ulaştığı görülmemektedir. Ana dili Türkçe olma-

yan kullanıcıların web sitesindeki dil seçeneklerinden haberdar olması yönünde iletişim kampanyaları düzenlenmesi önerilmektedir.

Türkiye’de cinsel şiddetin önüne geçilebilmesi ve adalet sisteminde yer alan boşlukların doldurulabilmesi adına Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği’nin yürütmekte olduğu faaliyetler büyük öneme sahiptir. Güçlendirme ve Destek Programı bu çalışmalardan yalnızca bir tanesidir. 2021 yılının Mart ayı itibarıyla Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesini feshetmesiyle, şiddete maruz bırakılan bireylerin korunması ve faillerin cezalandırılması yalnızca iç hukukla sağlanmaktadır. 6284 sayılı kanundaki boşluklar ve kanunun uygulanmasındaki yetersizlikler şiddetten hayatta kalanları koruyamamakta, failleri cezasız bırakmaktadır. Hazırladığımız bu araştırma raporunun, cinsel şiddet alanında çalışan tüm aktivist, sivil toplum kuruluşu ve diğer kamu kuruluşlarına kaynak olmasını ve cinsel şiddet sonrası ihtiyaç duyulan temel destek mekanizmalarının güçlenmesini sağlayarak cinsel şiddetten hayatta kalanlar ve yakınlarının şifalanmasına katkı sunmayı dileriz.

csdestek.org

 **Cinsel Şiddetle
Mücadele** Derneği

[cinselsiddetlemucadele](https://www.facebook.com/cinselsiddetlemucadele)

[cs_mucadele](https://twitter.com/cs_mucadele)

[cinselsiddetlemucadelederneği](https://www.instagram.com/cinselsiddetlemucadelederneği)

[CinselŞiddetleMücadeleDerneği](https://www.youtube.com/CinselŞiddetleMücadeleDerneği)

www.cinselsiddetlemucadele.org - info@cinselsiddetlemucadele.org